

VERLATINGSANGST BIJ HONDEN

EN DE KENNIS VAN HONDENEIGENAREN HIEROVER

Naam: Chelsea Wennekes

Opleiding: Toegepaste biologie

Coach: Eelco Petstra

Datum: 20 augustus 2023

VERLATINGSANGST BIJ HONDEN

EN DE KENNIS VAN HONDENEIGENAREN HIEROVER

Door:

Chelsea Wennekes

Afstudeerwerkstuk

Toegepaste biologie

Aeres hogeschool Almere

Onder begeleiding van:

Eelco Petstra

Augustus 2023

VOORWOORD

Voor u ligt het afstudeerwerkstuk: “Verlatingsangst bij honden: en de kennis van hondeneigenaren hierover”. Dit verslag is een onderdeel van de afronding van mijn afstudeerjaar aan de opleiding Toegepaste biologie aan de Aeres Hogeschool Almere. Van de maanden maart tot en met juli ben ik bezig geweest met het uitvoeren van literatuuronderzoek, het maken en analyseren van een enquête en het schrijven van dit verslag.

Tijdens mijn minor “Applied Animal Sciences” aan de HAS Green Academy, heb ik mij mogen verdiepen in het onderwerp: angststoornissen bij honden en hier heb ik een grote interesse in gekregen. Het is een onderwerp waar ik nog veel over kan en wil leren, wat mij aanspoorde om hier een afstudeerwerkstuk onderwerp omheen te bedenken.

Dit verslag is natuurlijk bedoeld voor mijn coach en assessor(en), maar verder ook voor hondeneigenaren die een stap willen zetten om de signalen en oorzaken van verlatingsangst bij honden beter te leren herkennen.

Ik wil graag mijn coach Eelco Petstra bedanken voor de ondersteuning tijdens mijn gehele afstudeerfase en daarbij het schrijven van dit afstudeerwerkstuk. Ik wil Laura Zonneveld bedanken voor het beantwoorden van al mijn vragen. Tot slot wil ik mijn vrienden bedanken voor het helpen meedenken als ik even een nieuw inzicht nodig had.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Chelsea Wennekes

De Meern, augustus 2023

SAMENVATTING

Verlatingsangst komt niet alleen veel voor bij mensen, maar ook bij honden. Veel honden ervaren stress wanneer hun baasje vertrekt en uiten dit op verschillende manieren. Sommige honden blaffen slechts in afwezigheid van hun baasje, terwijl andere meubels vernielen, het huis bevuilen en zichzelf zelfs kunnen verwonden. Dit probleem blijft vaak onopgemerkt, omdat de signalen niet altijd duidelijk aangeven wat er aan de hand is. Om deze aandoening te diagnosticeren, is het nodig dat hondeneigenaren alert zijn en kennis hebben van het probleem. Maar hoe goed is hun kennis eigenlijk?

Dit onderzoek is uitgevoerd om vast te stellen hoe breed het kennisniveau is van hondeneigenaren over dit onderwerp. De onderzoeksvraag die in dit onderzoek beantwoord wordt, luidt: "In hoeverre zijn Nederlandse hondeneigenaren voldoende geïnformeerd over het herkennen van signalen die kunnen wijzen op verlatingsangst bij honden?"

Om deze vraag te beantwoorden, is er een online enquête opgesteld voor hondeneigenaren, gebruikmakend van Google Formulieren. Deze enquête is gedeeld in verschillende hond-gerelateerde Facebookgroepen en verspreid in de directe omgeving van de onderzoeker. De enquête is onderverdeeld in drie delen. In het eerste deel zijn enkele vragen gesteld om achtergrondinformatie te verzamelen over de eigenaar en hun hond (hondenras, woonplaats, enzovoort). Het tweede deel peilt hoeveel kennis eigenaren denken te hebben over verlatingsangst. Het derde deel test deze kennis door hondeneigenaren te vragen naar de vermeende oorzaken en signalen van deze aandoening. De enquêtegegevens zijn geanalyseerd om niet alleen te kijken naar het herkennen van signalen en oorzaken, maar ook naar eventuele correlaties. Hierbij is onderzocht of hondeneigenaren met hondenrassen die bekend staan om hun aanleg voor verlatingsangst meer kennis hadden over dit onderwerp. Ook is gekeken of hondeneigenaren die beweerden bovengemiddeld goed te zijn in het herkennen van de signalen, hier beter in waren dan de rest van de onderzoekspopulatie.

Uit de enquêteresultaten bleek dat hoewel een aanzienlijk aantal hondeneigenaren aangaf te weten wat verlatingsangst inhoudt, gemiddeld slechts ongeveer de helft van de signalen aan deze aandoening werd gekoppeld. Sommige respondenten beweerden goed tot heel goed te zijn in het herkennen van de signalen, maar dit werd niet weerspiegeld in de resultaten. Wel werden de oorzaken van de aandoening redelijk goed herkend door de hele onderzoekspopulatie en waren hondeneigenaren in staat om de signalen van verlatingsangst vrij goed te onderscheiden van signalen die er niet bij hoorden. Bovendien bleek uit de resultaten dat hondeneigenaren van verlatingsangst "gevoelige" rassen, niet beter waren in het herkennen van signalen en oorzaken van deze aandoening dan de rest van de onderzoekspopulatie. Hetzelfde gold voor hondeneigenaren die beweerden bovengemiddeld goed te zijn in de herkenning van de signalen. Ook bleek dat veel eigenaren niet via de fokker of het asiel waar ze hun hond vandaan hebben, geïnformeerd zijn over dit probleem.

Op basis van de resultaten kan geconcludeerd worden dat de gemiddelde hondeneigenaar niet voldoende geïnformeerd is over verlatingsangst bij honden. Veel signalen werden niet goed herkend en er is nog aanzienlijke ruimte voor verbetering. Daarom wordt aangeraden om manieren te vinden die informatie toegankelijker maken voor hondeneigenaren. Zo zouden fokkers en asielen actiever kunnen zijn in het verstrekken van informatie door middel van posters en flyers.

ABSTRACT

Separation anxiety is not only a common issue among humans, but also among dogs. Many dogs experience stress when their owner departs and express this in various ways. Some dogs might merely bark in their owner's absence, while others may destroy furniture, urinate around the house, and even injure themselves. This problem often goes unnoticed because the signals don't always clearly indicate what's going on. To diagnose this disorder, dog owners need to be attentive and knowledgeable about the issue. But how well-informed are they actually?

This study was conducted to determine the extent of dog owners' knowledge about this subject. The main question addressed in this research is: "To what extent are the average Dutch dog owners adequately informed about recognizing signs that may indicate separation anxiety in dogs?"

To answer this question, an online survey was designed for dog owners using Google Forms. This survey was shared in various dog-related Facebook groups and distributed within the researcher's immediate circle. The survey was divided into three parts. The first part included several questions to gather background information about the owner and their dog (dog breed, location and so on). The second part assessed how much knowledge owners believed they had about separation anxiety. The third part tested this knowledge by asking dog owners about perceived causes and signs of this disorder. Survey data was analyzed not only to assess the recognition of signs and causes, but also to identify correlations. This included investigating whether dog owners with breeds known for their susceptibility to separation anxiety had more knowledge about this topic. Also, it was examined whether dog owners who claimed to be above-average in recognizing the signals were better at this than the rest of the study population.

Results from the survey indicated that while a significant number of dog owners claimed to know what separation anxiety entails, on average, only about half of the signals were correctly associated with the disorder. Some respondents stated they were good to very good at recognizing the signals, but this did not align with the results. However, the causes of the disorder were fairly well recognized across the entire research population, and dog owners were able to distinguish the signals of separation anxiety quite well from signals that didn't belong to it. Additionally, results showed that dog owners of breeds known for developing separation anxiety were not better at recognizing signals and causes of the disorder than the rest of the research population. Furthermore, the results showed that dog owners of separation anxiety "prone" breeds were not better at recognizing signals and causes of this condition than the rest of the study population. The same applied to dog owners who claimed to be proficient in signal recognition. Moreover, many owners were not informed about this issue by the breeder or shelter from which they obtained their dog.

Based on the results, it can be concluded that the average dog owner is not sufficiently informed about separation anxiety in dogs. Many signals were not properly recognized, and there is still considerable room for improvement. Therefore, it is recommended to find ways to make information more accessible to dog owners. Breeders and shelters could be more active in providing information through posters and flyers.

INHOUD

Voorwoord.....	3
Samenvatting	4
Abstract.....	5
1. Inleiding.....	7
2. Methode.....	11
2.1 Validiteit en betrouwbaarheid	11
2.2 Onderzoekspopulatie	11
2.3 Testmethode en data verzameling	11
2.4 Data analyse.....	16
3. Resultaten	17
3.1 Zelfkennis.....	17
3.2 Oorzaken.....	18
3.3 Signalen.....	19
3.4 Fase van herkenning.....	20
3.5 Verlatingsangst onderscheiden van andere stoornissen.....	21
3.6 Correlatie hondenras en geïnformeerdheid.....	23
3.7 Correlatie bewering geïnformeerdheid en daadwerkelijke geïnformeerdheid	28
3.8 Informering door fokker en asiel.....	31
4. Discussie.....	32
5. Conclusies & aanbevelingen	37
5.1 conclusies.....	37
5.2 Aanbevelingen.....	38
5.2.1 Aanbieding van informatie	38
5.2.2 Vervolgonderzoek	38
6. Literatuurlijst	39
7. Bijlagen.....	43
Bijlage I FaceBook post	43
Bijlage II Enquête.....	44
Bijlage III Enquête resultaten achtergrondinformatie	48
Bijlage IV Enquête resultaten Signalen voor vertrek	55
Bijlage V Enquête resultaten Signalen na terugkomst	62
Bijlage VI Enquête overige vragen	65

1. INLEIDING

Elke (degelijke) hondeneigenaar wil natuurlijk dat zijn/haar hond gezond en gelukkig is. Gezondheid omvat vele aspecten en kan verdeeld worden in fysieke en mentale gezondheid. Een gezonde hond moet, naast afwezigheid van ziekte, onder andere een geschikte hoeveelheid beweging krijgen, de juiste (hoeveelheid) voeding ontvangen, een schoon gebit behouden en een goede vacht/huid hebben (Eveleens, z.d.). Deze eigenschappen hebben allemaal te maken met de fysieke staat van de hond. Maar hoe zit het dan met de mentale staat?

Een gezonde hond moet niet enkel fysiek in orde zijn, maar ook mentaal. Bij aandoeningen van honden denkt men over het algemeen niet direct aan mentale aandoeningen. Toch zijn er diverse fobieën en angststoornissen die regelmatig voorkomen bij honden en een invloed kunnen hebben op hun gemoedstoestand. Ze kunnen bijvoorbeeld fobieën krijgen voor geluid (zoals onweer of vuurwerk) of voor vreemde mensen (Burke, 2018). Een angststoornis kan onder meer tot stand komen vanwege een ziekte, veroudering of wanneer de hond alleen wordt gelaten (Breckinridge Park, z.d.).

Verlatingsangst is een veel voorkomend gedragsprobleem bij honden en heeft verschillende definities (Seksel & Lindeman, 2001). Volgens Sargisson (2014) wordt het gedefinieerd als angst voor de afwezigheid van een gehechtheidsfiguur. De definitie van Parks (z.d.) is echter: een hond met echte verlatingsangst is een hond die in een staat van paniek raakt door alleen gelaten te worden. En volgens Horwitz & Landsburg (z.d.) beschrijft het honden die meestal te gehecht of afhankelijk zijn van gezinsleden, waardoor ze extreem angstig en onrustig worden wanneer ze van hun baasje gescheiden worden. Hoewel het met diverse begrippen wordt omschreven, komt het ongeveer op hetzelfde neer. Wanneer een hond alleen gelaten wordt of gescheiden wordt van zijn/haar baasje, begint de hond negatieve gevoelens te ervaren. Die gevoelens variëren van lichte onrust tot extreme stress en paniek. Onderzoek naar verlatingsangst bij honden is cruciaal voor het verbeteren van dierenwelzijn door inzicht te bieden in de oorzaken en gevolgen van dit gedragsprobleem. Bovendien draagt dit onderzoek bij aan het verminderen van maatschappelijke overlast en het bevorderen van een positieve relatie tussen mens en hond (LICG, z.d.).

Verlatingsangst kan op verschillende manieren tot stand komen. Het kan zijn dat een hond aanleg heeft voor het ontwikkelen van deze angststoornis. Er zijn bepaalde rassen die hierom bekend staan en worden gezien als verlatingsangst “gevoelige” rassen. Labradors en chihuahua’s bijvoorbeeld staan bekend om hun loyaliteit en toewijding aan hun eigenaren (Mizner bioscience, z.d.). Duitse Herders en Border Collies zijn honden die heel gemotiveerd zijn om te werken voor hun baasje en ze raken snel verveeld als ze niet de juiste stimulatie krijgen (Furbo, 2022). Om die redenen zijn die vier hondenrassen (onder andere) vatbaar voor het ontwikkelen van verlatingsangst. Verder zijn ook de Vizsla, Australische Herder, Jack Russel en Duitse Staande hondenrassen die kunnen worden gezien als verlatingsangst “gevoelige” rassen (Joyner, 2021). Daarom is het belangrijk dat die hondenrassen vanaf jongs af aan getraind worden om dit te voorkomen (Mizner bioscience, z.d.). Verlatingsangst kan ook getriggerd worden door een aantal factoren. Definitief verlaten worden door een eigenaar op straat of achtergelaten worden in een asiel zijn daar voorbeelden van. Ook simpelweg geplaatst worden bij een nieuwe eigenaar kan al genoeg zijn om het in gang te zetten. Daarnaast kunnen abrupte veranderingen in een vast schema voor deze angststoornis zorgen. Een hond die plots op andere momenten alleen gelaten wordt dan normaal, is een voorbeeld van een dergelijke abrupte verandering (ASPCA, z.d.).

Dit is veel gebeurd als gevolg van de COVID-19 pandemie. Vele mensen hebben vanaf begin 2020 honden geadopteerd, omdat zij een gezelschapsdier wilden om door de lockdowns heen te komen. Mensen hadden meer tijd vrij kregen behoefte aan iets om hun tijd en energie in te steken. Adoptiecijfers

van honden schoten daarom in april en mei van 2020 sterk omhoog (Ho, Hussain & Sparagano, 2021). Maar hoe zit het nu met die honden, nu iedereen ongeveer weer terug is naar hun normale leven en routines? Volgens Gray (2020) gaf de meerderheid van de hondeneigenaren in het Verenigd Koninkrijk aan dat de honden na een lockdown gedragsproblemen (waaronder verlatingsangst) begonnen te vertonen. Dit kon verklaard worden door de veranderde routines van de eigenaren. Verlatingsangst is eigenlijk altijd wel te verklaren en ontstaat dus niet zonder reden. Het is zeer onwaarschijnlijk dat een hond die zijn hele leven niet alleen hoeft te zijn of een die het vanaf puppy af aan juist gewend is om alleen gelaten te worden, zonder dat er abrupte veranderingen plaatsvinden, verlatingsangst zal ontwikkelen (McCrave, 1991).

Om te begrijpen hoe zo een trigger, zoals een abrupte verandering, kan leiden tot stress, moet er gekeken worden naar het limbisch systeem. Het limbisch systeem bestaat uit een aantal hersenstructuren in de grote hersenen die een rol spelen in onder andere emotie, emotieregulering en emotioneel geheugen (Hersenletsel-uitleg, z.d.). Binnen het limbisch systeem bevinden zich de thalamus, hypothalamus, hippocampus en de amygdala met allemaal hun eigen functie. Volgens Russell (2021) spelen vooral de hypothalamus en de amygdala een belangrijke rol in angstige situaties. In een situatie waarin een hond een trigger of stressor ervaart, stimuleert de hypothalamus het lichaam om de hormonen cortisol en adrenaline aan te maken. In de amygdala worden emoties verwerkt, waaronder angst (Russell, 2021). Door een verhoging in het cortisol gehalte kunnen fysieke veranderingen plaatsvinden zoals een toegenomen ademhaling en bloeddruk. Daarnaast kan de spijsvertering tot een halt komen. Adrenaline en cortisol kunnen samen ook mentale denkprocessen aanpassen. Hierdoor zal een hond bijvoorbeeld direct reageren in een dergelijke situatie in plaats van er eerst over na te denken (All Pets, 2021). Hoewel verlatingsangst zich in verschillende mate kan voordoen, is de kans dat, als er niks aan wordt gedaan, het zal verergeren sterk aanwezig. Het kan zelfs zo erg worden dat de betreffende hond niet meer alleen gelaten kan worden (Seksel, 2013).

Volgens een studie van Bamberger en Houpt (2006) waren agressie en verlatingsangst de meest gerapporteerde mentale problemen bij honden. Dit is gebaseerd op de medische dossiers van de dierengedragkliniek van Cornell University. Naar schatting hebben gemiddeld 20% van alle honden last van deze angststoornis (McCrave, 1991.). Ondanks dat deze stoornis zo veel voorkomt, wordt de stoornis vaak toch niet gediagnosticeerd (Ballantyne, 2018). Daarom worden dierenartsen aangemoedigd om de signalen op te vangen en dergelijke stoornissen te diagnosticeren en behandelen (Sherman & Mills, 2008). Het is niet bekend hoeveel honden gemiddeld zijn/worden gediagnosticeerd. Voor een geschikte diagnose is het van belang om onderscheid te maken tussen verlatingsangst en andere gedragsproblemen met dezelfde klachten. Hiervoor is het belangrijk om de hond voor, na en tijdens de scheiding van de eigenaar te observeren (McCrave, 1991). Dit is van belang vanwege het feit dat deze stoornis zich over het algemeen vaak slechts uit gedurende de afwezigheid van de hondeneigenaar (Ogata, 2016). Vele gedragingen als gevolg van verlatingsangst zijn niet waar te nemen door de eigenaar (of elk ander persoon), omdat er niemand in de buurt is om ze waar te nemen. Gedragingen als hijgen, ijsberen en rillen kunnen signalen zijn die compleet onopgemerkt blijven (Discus, 2021).

In sommige gevallen laat de hond wel fysieke sporen achter die duiden op verlatingsangst (Ballantyne, 2018). Als er na afwezigheid als eigenaar een plas urine of een hoop ontlasting wordt aangetroffen, kan dit een indicatie zijn (Dinwoodie et al., 2019). Zelf veroorzaakte wonden en vernietigde meubels kunnen ook een van de vele symptomen/gevolgen zijn (Flannigan & Dodman, 2001). Verder zou een klagende buurman over het geblaf van een hond die alleen thuis is, nog een hint kunnen zijn (Parthasarathy & Crowell-Davis, 2006). In sommige gevallen kan een hond voor vertrek van zijn baasje al doorhebben dat ze alleen gelaten zullen worden (Amat et al., 2023). Als een hond bijvoorbeeld ziet dat zijn baasje

de sleutels pakt of schoenen gaat aan doen, kunnen honden aanvoelen wat er staat te gebeuren en bijvoorbeeld tegen hun baasje aanspringen of een van de eerder benoemde signalen zoals, trillen en hijgen vertonen (Separation Anxiety Dog Pro, 2022). Deze signalen zijn vaak waar te nemen binnen de 30 minuten voordat de hondeneigenaar het huis (of verblijf) verlaat (Reisner, 2012). Echter zijn er ook veel honden die de bovengenoemde signalen niet afgeven en er wordt vermoedelijk vaak te makkelijk over gedacht door de eigenaar.

Een mens zal zich nooit volledig kunnen verplaatsen in een hond en de gevoelens die zij hebben, aanvoelen. Mensen en honden zijn nou eenmaal verschillend en je kan een hond niet vragen wat voor gevoelens of gedachten hij/zij heeft. Daarnaast kunnen mensen er nog wel eens een handje van hebben om menselijke eigenschappen (zoals gevoelens) toe te kennen aan honden; ook wel ‘antropomorfisme’ genoemd (Britannica, z.d.). Hierdoor denken mensen vaak te begrijpen wat hun hond voelt, maar de realiteit is dat de gevoelens van een hond moeilijker te interpreteren zijn dan bijvoorbeeld enkel te kijken naar gezichtsuitdrukking. Juist hierdoor kunnen aandoeningen zoals verlatingsangst verkeerd worden geïnterpreteerd of worden ze compleet over het hoofd gezien (Mota-Rojas et al., 2021).

Hoewel honden afstammen van wolven, zijn ze daar hedendaags eigenlijk niet meer mee te vergelijken in tegenstelling tot wat veel mensen misschien zullen denken. Na duizenden jaren van evolutie, hebben wolven en honden zich afzonderlijk geëvolueerd en dit onderscheid is duidelijk zichtbaar in hoe honden zich gedragen (LECA, 2018). Angst en agressie van honden zijn over de jaren afgenomen en sociaal cognitieve vaardigheden zijn gegroeid (Ostojic & Clayton, 2014). Zo hebben studies aangetoond dat honden het vermogen hebben om menselijke gebaren te lezen en de bedoelingen hiervan te begrijpen (Lammerse, 2021). Volgens LECA (2018) zijn honden buitengewoon sociaal en zijn ze in staat om te leren door middel van instructie in plaats van door hiërarchische trouw, ondanks wat vele trainers zullen zeggen. LECA (2018) is er van overtuigd dat honden het best leren in een positieve gemoedstoestand, in tegenstelling tot een "onderdanige" toestand. En het is aan de hondeneigenaren om ervoor te zorgen dat die gemoedstoestand zo positief mogelijk is. Uit literatuuronderzoek blijkt echter dat de meeste bronnen net iets anders zeggen. In de meeste bronnen wordt gesteld dat er wel degelijk een verschil in status is als het gaat om honden en hun baasje, waarbij het baasje wordt geacht de rol van de leider aan te nemen. Het is belangrijk om deze status niet af te dwingen met agressie en zo onderdanigheid te forceren. Een goede opvoeding met duidelijke regels die worden gehandhaafd is wel van groot belang (LICG, z.d.). Clark & Boyer (1993) ontdekten dat door het impliceren van gehoorzaamheids- en gedragstraining bij honden niet alleen de mens-hond relatie verbeterde, maar dat zelfs verlatingsangst afnam in de populatiegroep. Hoewel gedragstrainingen kunnen helpen, betekent het niet automatisch dat een goed getrainde hond geen verlatingsangst kan/zal ontwikkelen (McCrave, 1991). Om de beste band tussen mens en hond te creëren is vooral het verkrijgen van vertrouwen tussen beiden zwaarwegend (LICG, z.d.). Als een hond verlatingsangst heeft ontwikkeld, wijst dat erop dat deze band dus nog verbeterd kan worden en er nog meer vertrouwen valt te winnen.

Het is niet altijd even makkelijk om de signalen van verlatingsangst te herkennen en de koppeling te maken met wat ze inhouden. Het is bekend dat deze angststoornis veelvuldig voorkomt bij honden, maar hoe goed hondeneigenaren nou eigenlijk zijn in het herkennen hiervan is moeilijk te bepalen. Daar is dan ook niet veel over bekend. Dit vraagstuk leidt tot de onderzoeksvraag van dit onderzoek: “In hoeverre is de gemiddelde Nederlandse hondeneigenaar voldoende geïnformeerd over het herkennen van signalen die verlatingsangst bij honden kunnen indiceren?”

Om die vraag te beantwoorden moeten eerst een aantal andere deelvragen worden beantwoord. Die luiden als volgt:

- Hoe goed kunnen hondeneigenaren verlatingsangst herkennen?
 - Weten hondeneigenaren specifieke signalen (gedragingen, sporen etc.) te koppelen aan verlatingsangst?
 - Vanaf welke fase denken zij dit te kunnen herkennen (door het gedrag van de hond voor vertrek of door fysieke sporen zoals een plas urine)?
 - Zijn hondeneigenaren in staat om onderscheid te maken tussen diverse stoornissen die overlappende symptomen kunnen hebben met verlatingsangst?
- Weten hondeneigenaren hoe verlatingsangst tot stand kan komen?
 - Denken zij daar zelf een invloed op te hebben?
- Is er een correlatie tussen bepaalde hondenrassen en de mate van geïnformeerdheid van de eigenaar?
 - Zijn hondeneigenaren met verlatingsangst “gevoelige” hondenrassen beter in het herkennen van de signalen en oorzaken dan de rest van de onderzoekspopulatie?
- Worden hondeneigenaren geïnformeerd over verlatingsangst door de fokker of het asiel waar zij hun hond(en) vandaan halen?
- Kunnen hondeneigenaren, die beweren goed te zijn in het herkennen van de signalen van verlatingsangst, daadwerkelijk de signalen herkennen en onderscheiden van andere stoornissen?

Het doel van deze studie is het vaststellen of hondeneigenaren voldoende zijn geïnformeerd over het herkennen van signalen die duiden op verlatingsangst om zo actie te kunnen ondernemen en het probleem aan te pakken. Door daar onderzoek naar te doen, worden hondeneigenaren hiermee geconfronteerd en geïnformeerd over het herkennen van deze signalen in de toekomst. Hoe meer mensen kennis krijgen over dit onderwerp, hoe meer honden gespaard kunnen blijven en getraind kunnen worden om te leven zonder angst.

Om antwoord te kunnen geven op de hoofd- en deelvragen is een enquête opgezet. De reacties zijn geanalyseerd en deze resultaten zijn aan de hand van diverse figuren (tabellen, cirkeldiagrammen en staafdiagrammen) toegelicht. De resultaten zijn vervolgens geïnterpreteerd in de discussie, waarna een conclusie is getrokken. De verwachte uitkomst was dat een te groot aantal hondeneigenaren moeite heeft met het herkennen van de signalen en oorzaken van de stoornis en dus niet voldoende is geïnformeerd.

2. METHODE

2.1 VALIDITEIT EN BETROUWBAARHEID

Dit onderzoek is uitgevoerd aan de hand van een enquête gemaakt met Google Formulieren. Deze enquête bestaat uit vragen voor zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek. Voor het uitzetten van de enquête is een pilot uitgevoerd waarbij een aantal personen uit de directe omgeving van de onderzoeker de enquête hebben ingevuld en feedback hebben gegeven gebaseerd op hun ondervinding. Op die manier kon de onderzoeker bepalen of de gestelde vragen juist geïnterpreteerd zouden worden en er op de verwachte manier antwoord werd gegeven. Op basis daarvan konden nog kleine aanpassingen gemaakt worden. Door het uitvoeren van een pilot wordt de validiteit van het onderzoek vergroot omdat eventuele problemen voorafgaand aan het onderzoek al kunnen worden opgelost (Scriptium, 2023).

De enquête is online afgenomen, wat inhoudt dat de controle op externe validiteit beperkt is. Naar schatting zijn er ongeveer 1,5 miljoen hondeneigenaren in Nederland. Met een grote populatiegrootte als deze is het moeilijk te bepalen hoeveel ingevulde enquêtes nodig zijn voor een betrouwbaar onderzoek. Er is een poging gedaan om zoveel mogelijk reacties te krijgen op de enquête om het onderzoek zo betrouwbaar mogelijk te krijgen. Het gehele onderzoek heeft plaatsgevonden in de maanden maart 2023 tot en met augustus 2023, waarbij de enquête vanaf 15 juni is gedeeld. Antwoorden op de enquête werden geaccepteerd vanaf 15 juni tot en met 21 juli.

2.2 ONDERZOEKSPOPULATIE

Dit onderzoek is niet specifiek gericht op eigenaren met een hond van een specifiek hondenras of binnen een bepaalde leeftijdscategorie. Elk persoon in het bezit van een hond, of wie in het verleden een hond heeft gehad, zou in theorie geschikt zijn voor dit onderzoek, mits ze in Nederland wonen. Deze mensen werden voornamelijk bereikt via Facebookgroepen, bedoeld voor hondeneigenaren, waarin de enquête is gepost met het verzoek om deze in te vullen. In bijlage I is het bericht te zien dat gedeeld is door de onderzoeker in deze groepen. De overige reacties zijn afkomstig van connecties van de onderzoeker die in sommige gevallen ook weer de enquête verder hebben gedeeld. Iedereen binnen de onderzoekspopulatie heeft op vrijwillige basis de enquête ingevuld. De onderzoekspopulatie bestaat uit 219 hondeneigenaren uit heel Nederland, die mee hebben gedragen door de enquête in te vullen.

2.3 TESTMETHODE EN DATA VERZAMELING

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag is een enquête opgezet, verdeeld in drie delen en een afsluiting. In de enquête wordt gevraagd of de respondenten antwoord willen geven op basis van hun huidige hond(en) of hun meest recente hond, als ze op het moment geen hond meer hebben. De enquête is te zien in Bijlage II en te bereiken via de volgende link: <https://forms.gle/vDoMBSWzEC34kfJRA>. Enkele meerkeuze vragen bevatten incorrecte opties waaruit gekozen kan worden, om te testen of de hondeneigenaren daadwerkelijk de antwoorden weten, of dat ze er slechts vanuit gaan dat alle antwoorden van toepassing zijn bij verlatingsangst.

Het eerste deel bestaat uit vragen die bedoeld zijn om wat achtergrondinformatie te krijgen van de hondeneigenaar en hun specifieke hond. Hierbij speelde het ras van de hond een belangrijke rol. In de tabel hieronder is weergegeven welke vragen horen bij dit deel in de enquête, het soort vraag dat van toepassing is en of het gaat om een kwantitatief of kwalitatief onderzoek.

Tabel 1 Enquête deel 1

Vraag	Soort vraag	Kwantitatief/ kwalitatief
In welke provincie woont u op dit moment?*	Meerkeuze vraag	Kwantitatief
Heeft u een hond op dit moment, heeft u in het verleden een hond gehad of beide?*	Meerkeuze vraag	Kwantitatief
Waar heeft u uw (meest recente/huidige) hond(en) vandaan?*	Meerkeuze vraag	Kwantitatief
Wat voor ras is/zijn/was uw hond(en)?*	Open vraag	Kwalitatief
Hoe oud is/zijn uw hond(en)? (alleen invullen als u op dit moment in het bezit bent van een hond)	Meerkeuze vraag	Kwantitatief
Vanaf welke leeftijd was/waren uw hond(en) in uw bezit?*	Meerkeuze vraag	Kwalitatief

* = verplichte vraag

Met het tweede deel van de enquête wordt vastgesteld of de hondeneigenaren ervaring hebben (gehad) met angststoornissen en hier konden zij aangeven in hoeverre zij zelf dachten geïnformeerd te zijn. In de tabel hieronder is weergegeven welke vragen behoren tot dit deel in de enquête, het soort vraag dat van toepassing is en of het gaat om een kwantitatief of kwalitatief onderzoek.

Tabel 2 Enquête deel 2

Vraag	Soort vraag	Kwantitatief/ kwalitatief
Weet u wat verlatingsangst is?*	Ja/nee/ van gehoord vraag	Kwantitatief
Is/was uw hond gediagnostiseerd met een angststoornis? *	Ja/nee vraag	Kwantitatief
Zo ja, welke?	Meerkeuze vraag	Kwantitatief
Naar uw weten, hoe oud was uw hond toen hij/zij deze stoornis heeft ontwikkeld?	Meerkeuze vraag	Kwantitatief
Op basis van welke symptomen is/zijn deze stoornis(sen) gediagnostiseerd? Of basis van welke symptomen heeft u een vermoeden?	Open vraag	Kwalitatief
Denkt u dat hondeneigenaren zelf een invloed kunnen hebben op het ontwikkelen van verlatingsangst?*	Ja/nee/weet ik niet vraag	Kwantitatief
Waardoor denkt u dat deze stoornis veroorzaakt kan worden? (inclusief incorrecte opties – zie Tabel 3)	Meerkeuze vraag	Kwantitatief
Op een schaal van 1 tot 5 hoe goed denkt u zelf verlatingsangst bij honden te kunnen herkennen?*	Schaal vraag	Kwantitatief
Zou u (uit uw hoofd) zo veel mogelijk voorbeelden kunnen geven van signalen/gedragingen van verlatingsangst bij honden?*	Open vraag	Kwalitatief

Er zijn diverse oorzaken mogelijk van verlatingsangst bij honden (ASPCA, z.d.). In de tabel hieronder staan alle opties voor oorzaken van verlatingsangst waaruit gekozen kan worden door de respondenten, zowel correct als incorrect. De incorrecte antwoorden zijn oorzaken van andere angststoornissen.

Tabel 3 Enquête oorzaken

Oorzaak	Correct of incorrect?
Verveling	Correct
Geschiedenis van gelimiteerd sociaal contact	Incorrect
Eenzaamheid	Correct
Gehoerverlies	Incorrect
Verlaten of gedumpt zijn	Correct
Verandering in de gebruikelijke planning	Correct
Onweer	Incorrect
Verandering van verblijfplaats	Correct
Vermindering gezichtsvermogen	Incorrect
Een ziekte/aandoening	Incorrect
Achteruitgang in cognitief begrip	Correct
Eerdere negatieve ervaring met alleen gelaten worden	Correct
Vuurwerk	Incorrect
Geheugenverlies	Correct

Het derde deel van de enquête bestaat uit het presenteren van de signalen door middel van een omschrijving, in sommige gevallen aangevuld met beeldmateriaal. Hierbij werden enkel de signalen gepresenteerd die zijn waar te nemen door de eigenaar en dus niet de signalen die enkel met een camera bij afwezigheid kunnen worden waargenomen. Door zulke specifieke vragen te stellen, krijg je een beeld van welke signalen bijvoorbeeld makkelijker te koppelen zijn dan anderen. Daarbij was het ook belangrijk om te vragen of de hondeneigenaren in staat waren om onderscheid te maken tussen signalen van diverse stoornissen/aandoeningen die overlappende symptomen kunnen hebben met verlatingsangst zodat zij hier op de juiste manier mee om kunnen gaan. Het kan erg moeilijk zijn om signalen te koppelen aan een probleem, dus hun kennis daarover kan iets zeggen over de mate van geïnformeerdheid. In de tabel hieronder is weergegeven welke vragen behoren tot dit deel in de enquête, het soort vraag dat van toepassing is en of het gaat om een kwantitatief of kwalitatief onderzoek.

Tabel 4 Enquête deel 3

Vraag	Soort vraag	Kwantitatief/ kwalitatief
Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?* (Inclusief incorrecte opties – zie Tabel 5)	Ja/nee/misschien vraag	Kwantitatief
Zo niet, wat zou u er anders van denken (niets is ook een antwoord)?	Open vraag	Kwalitatief
Heeft uw eigen hond een van de eerder besproken signalen wel eens vertoond?*	Ja/nee/weet ik niet vraag	Kwantitatief
Zo ja, welke stap(pen) heeft u vervolgens genomen om dit te voorkomen in de toekomst?	Meerkeuze vraag	Kwantitatief

In de tabel hieronder is een overzicht te zien van alle correcte en incorrecte signalen waarnaar is gevraagd, met in sommige gevallen bijbehorend beeldmateriaal. De incorrecte signalen kunnen duiden op andere stoornissen/aandoeningen en de correcte signalen horen bij verlatingsangst (ASPCA, z.d.).

Tabel 5 Enquête signalen

Gedrag	Aanvullend beeldmateriaal (optioneel)	Correct of incorrect?
<i>Gedragingen waar te nemen binnen 30 min voor vertrek van de eigenaar:</i>		
Hijgen	https://www.youtube.com/watch?v=WrlZ1CZj_b8&list=PLfUjwzT5Dv_HmKISIGO3pBsGDIUhQOd79&index=4	Correct
Bibberen/beven/trillen	https://www.youtube.com/watch?v=QmEHr9ckT4s&list=PLfUjwzT5Dv_HmKISIGO3pBsGDIUhQOd79&index=2	Correct
Oren naar achter gespitst	Afbeelding	Incorrect
Overtollig kwijlen	https://www.youtube.com/watch?v=W7QdOq5VXOQ&list=PLfUjwzT5Dv_HmKISIGO3pBsGDIUhQOd79&index=5	Correct
Overtollig niezen	-	Incorrect
Graven	https://www.youtube.com/watch?v=ku1hFRGgO0U&list=PLfUjwzT5Dv_HmKISIGO3pBsGDIUhQOd79&index=7	Correct
Piepen	-	Correct
Hond rent op baasje af na het horen van vuurwerk		Incorrect
Tegen eigenaar of deur aanspringen bij vertrek	https://www.youtube.com/watch?v=pcCztBt-v4E&list=PLfUjwzT5Dv_HmKISIGO3pBsGDIUhQOd79&index=3	Correct
Snel staart kwispelen	-	Incorrect
Poging doen tot ontsnappen	-	Correct
Overmatig likken	https://www.youtube.com/watch?v=ejdSQ3h5Jxs&list=PLfUjwzT5Dv_HmKISIGO3pBsGDIUhQOd79	Correct
IJsberen/cirkelen	https://www.youtube.com/watch?v=ot6CPkvtIWI&list=PLfUjwzT5Dv_HmKISIGO3pBsGDIUhQOd79&index=8	Correct
<i>Gedragingen waar te nemen bij terugkomst</i>		
Overmatige blijdschap bij terugkeer van eigenaar	https://www.youtube.com/watch?v=00Q3Kn3n5QU&list=PLfUjwzT5Dv_HmKISIGO3pBsGDIUhQOd79&index=6	Correct
Piepen	-	Correct

<i>Gedragingen gedurende afwezigheid (bewustwording aan de hand van sporen of oplettende buren)</i>		
Plassen/poeppen bij afwezigheid (poep of urine wordt aangetroffen bij terugkomst)	-	Correct
Zelfverwonding (wonden zijn niet anders te verklaren)	-	Correct
Blaffen/janken bij afwezigheid (buren maken hier een opmerking van)	-	Correct
Vernielen van meubels/kleding/andere eigendommen (beschadigde items worden aangetroffen bij terugkomst)	https://www.youtube.com/watch?v=LshE1_X0pwE&list=PLfUjwzT5Dv_HmKISlGO3pBsGDIUhQOd79&index=9	Correct
Niet eten bij afwezigheid eigenaar (al het voedsel blijft onaangeraakt in tijd van afwezigheid)	-	Correct

Als laatst was het belangrijk om te achterhalen waar hondeneigenaren hun kennis over verlatingsangst bij honden (en alles wat daarbij hoort) vandaan halen en of ze bijvoorbeeld kennis meekrijgen van fokkers, asielen en/of dierenartsen. Deze vraag kan helpen bij het verklaren waarom de kennis van hondeneigenaren niet altijd even goed is.

Tabel 6 Enquête afsluiting

Vraag	Soort vraag	Kwantitatief/ kwalitatief
Waar heeft u uw kennis over dit onderwerp vandaan?*	<i>Meerkeuze vraag</i>	Kwantitatief
Denkt u, dat u na het invullen van deze enquête meer op de hoogte bent van deze kwestie en hier in de toekomst beter op kan letten?*	<i>Schaal vraag</i>	Kwantitatief

2.4 DATA ANALYSE

Op basis van de reacties op de enquête, is een data analyse uitgevoerd. Afhankelijk van de hoeveelheid reacties, is een schatting gemaakt van de foutenmarge van dit onderzoek. Dat zegt iets over de betrouwbaarheid van de resultaten. Van de kwantitatieve vragen zijn diverse figuren (staaf- en cirkeldiagrammen) gemaakt aan de hand van Excel en de automatische functie van Google Formulieren om een overzicht te geven van de verdelingen en percentages. Van de antwoorden op de kwalitatieve vragen zijn de relevante resultaten in beknopte tabellen weergegeven in de bijlagen.

Om te bepalen vanaf welke fase de hondeneigenaren de stoornis beter kunnen herkennen is onderscheid gemaakt tussen signalen en signalen met fysieke sporen. Deze signalen met fysieke sporen betreffen: zelfverwonding, plassen/poeppen, vernielen van meubels en het niet aanraken van eten. Er is berekend hoe goed de onderzoekspopulatie was in het herkennen van de signalen binnen beide groepen om te zien of een van de twee fases gemakkelijker wordt herkend.

Op basis van hondenrassen kon gekeken worden of er een correlatie was tussen bepaalde hondenrassen en de mate van geïnformeerdheid van de eigenaar (bijvoorbeeld een angstgevoelige hond zoals een bordercollie volgens Alles over Collies (2021) en een goed geïnformeerde eigenaar). Deze correlaties zijn bepaald door een aantal berekeningen. Dit wordt gedaan door onderscheid te maken tussen twee groepen: eigenaren van rassen die er bekend om staan dat ze aanleg hebben voor verlatingsangst en eigenaren van rassen die daar niet bekend om staan. De rassen die er het meest om bekend staan en in dit onderzoek binnen die categorie vallen zijn: Labrador, Border Collie, Duitse Herder, Australische Herder, Chihuahua, Jack Russel, Vizsla en Duitse staande hond (Joyner, 2021). Om te bepalen of er een dergelijke correlatie was, moest gekeken worden of de resultaten van de eigenaren met verlatingsangst “gevoelige” rassen overeenkomen of afwijken in het herkennen van de signalen en oorzaken. Dat is bepaald door de antwoorden van deze eigenaren apart te zetten en hier bijbehorende figuren voor te maken. Zo is voor de antwoorden op de oorzaak-vraag een apart staafdiagram gemaakt en voor de signaal-vragen is een aparte tabel gemaakt. Deze zijn vervolgens vergeleken met de figuren van de hele populatiegrootte.

Een zelfde soort vergelijking heeft plaatsgevonden om te bepalen of eigenaren die aangeven de signalen van de stoornis goed te kunnen herkennen, dat ook daadwerkelijk goed kunnen. De eigenaren zijn in het tweede deel van de enquête gevraagd hoe goed zij de signalen denken te herkennen op een schaal van 1 tot 5, waarbij 1 heel slecht is en 5 heel goed. Iedere respondent die denkt beter dan gemiddeld te zijn in het herkennen van de signalen heeft dit aangegeven met een 4 of 5. Om te bepalen of deze respondenten daadwerkelijk goed/heel goed zijn in het herkennen van de signalen zijn ook hun antwoorden apart gezet. Ook van hun antwoorden is een afzonderlijke tabel gemaakt en deze is vergeleken met de tabel van de gehele populatiegrootte.

Om te bepalen hoe groot de rol is van asielen en fokkers in het informeren van hun klanten over angststoornissen als verlatingsangst is een vergelijking gemaakt. Er is gevraagd waar de hondeneigenaren hun hond vandaan hebben en waar ze hun kennis vandaan halen. Hoe dichter de getallen van de uitkomst op die vragen bij elkaar liggen, hoe groter de rol is van het bijdragen aan informatie door asielen en fokkers aan hondeneigenaren.

3. RESULTATEN

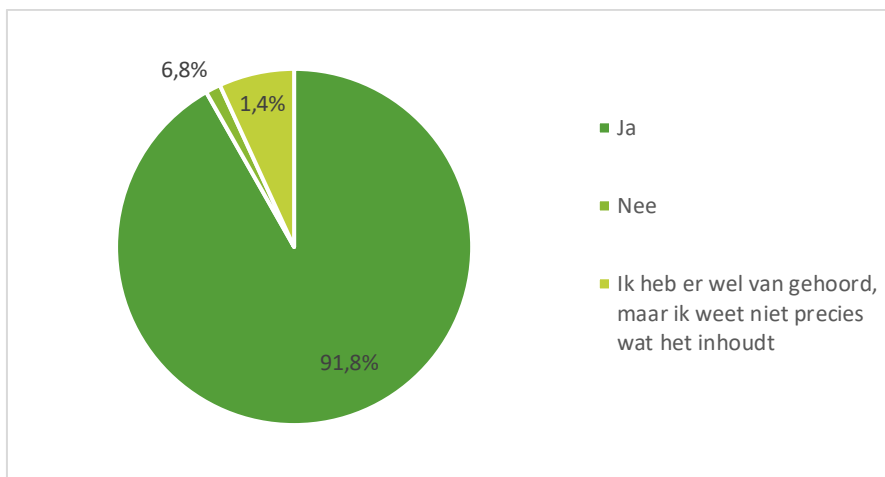
Aan de hand van de antwoorden op de enquête, zijn een aantal figuren gemaakt waarvan de meest relevante in dit hoofdstuk worden getoond. In het eerste deel van de enquête zijn vragen gesteld gebaseerd op de achtergronden van de eigenaren en de honden zelf. De uitkomsten hiervan zijn te vinden in Bijlage III Figuur 8 tot en met 16. Het tweede deel van de enquête bestaat uit vragen om te achterhalen hoe veel kennis de eigenaren zelf beweren te hebben over verlatingsangst bij honden. De uitkomsten daarvan zijn te zien hieronder bij de paragraaf ‘zelfkennis’. Hoe goed de hondeneigenaren daadwerkelijk zijn in het herkennen van de oorzaken en de signalen van de stoornis wordt besproken in de volgende paragrafen: oorzaken, signalen, fase van herkenning en het onderscheiden van andere stoornissen. Als laatste worden in dit hoofdstuk enkele correlaties bekeken. Het gaat hierbij om de correlatie tussen het hondenras en de geïnformeerdeheid van de eigenaar, de bewering van geïnformeerdeheid en de daadwerkelijke geïnformeerdeheid. Tot slot wordt gekeken naar de rol die fokkers en asielen spelen in het informeren van hun klanten.

3.1 ZELFKENNIS

In Figuur 1 hieronder is te zien hoeveel mensen hebben aangegeven te weten wat verlatingsangst is. Van de 219 respondenten hebben er 201 (91,8%) aangegeven te weten wat het is, 15 (6,8%) hebben ervan gehoord en 3 (1,4%) weten niet wat het is.

Figuur 1

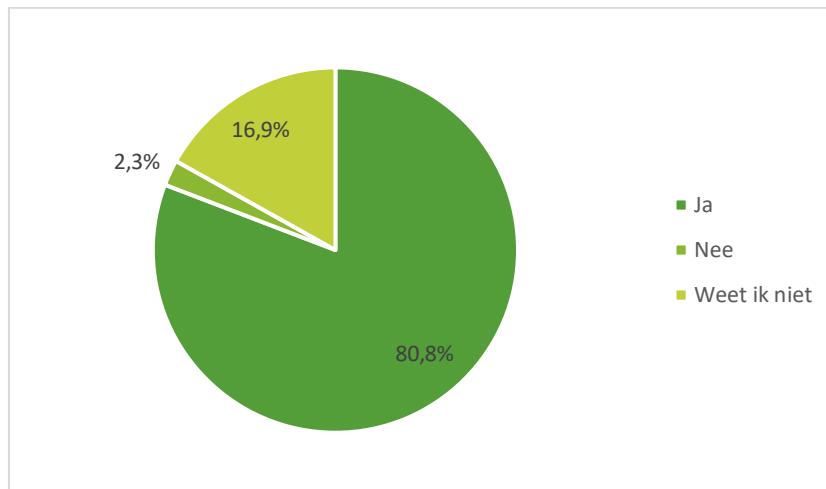
Resultaten van de vraag: "Weet u wat verlatingsangst is?"

Ook werd er gevraagd of hondeneigenaren dachten zelf een invloed te kunnen hebben op het ontwikkelen van verlatingsangst bij hun hond. Uit de antwoorden hierop bleek dat 177 (80,8%) respondenten dit inderdaad dachten, 37 (16,9%) het niet wisten en 5 (2,3%) dachten dat dit niet het geval is. Dit is in Figuur 2 hieronder te zien.

Figuur 2

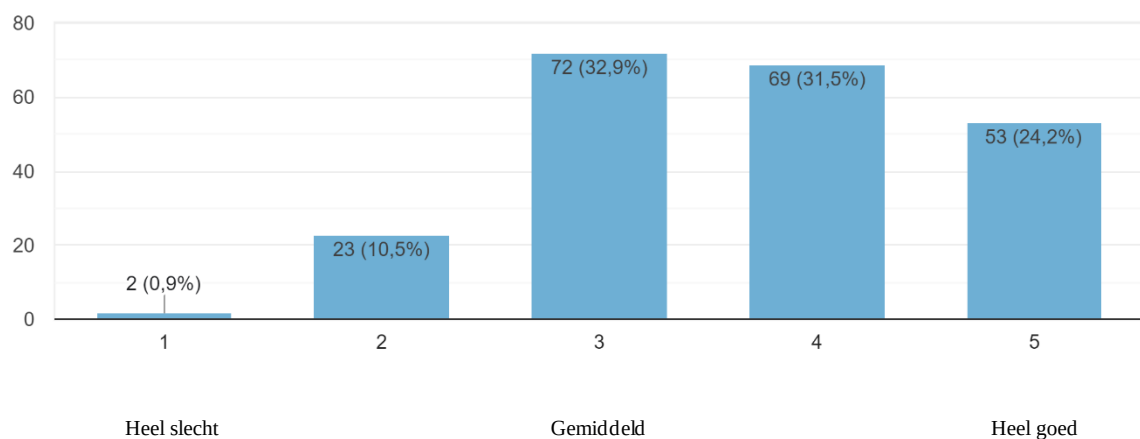
Resultaten van de vraag: "Denkt u dat hondeneigenaren zelf een invloed kunnen hebben op het ontwikkelen van verlatingsangst?"

Vervolgens werd de hondeneigenaren verzocht om aan te geven hoe goed zij zelf dachten te zijn in het herkennen van de signalen van verlatingsangst bij honden. De respondenten konden dit op een schaal van 1 tot 5 (heel slecht tot heel goed) aangeven. In Figuur 3 hieronder is te zien dat het kleinste aantal (2) hondeneigenaren zich plaatste in de 'heel slecht' categorie en dat het grootste aantal hondeneigenaren (122) zichzelf boven het midden van deze schaal plaatste met een 4 of 5. Dat betekent dat 55,7% van de hondeneigenaren denkt goed/heel goed te zijn in het herkennen van de signalen.

Figuur 3

Resultaten van de vraag: "Op een schaal van 1 tot 5 hoe goed denkt u zelf verlatingsangst bij honden te kunnen herkennen?"

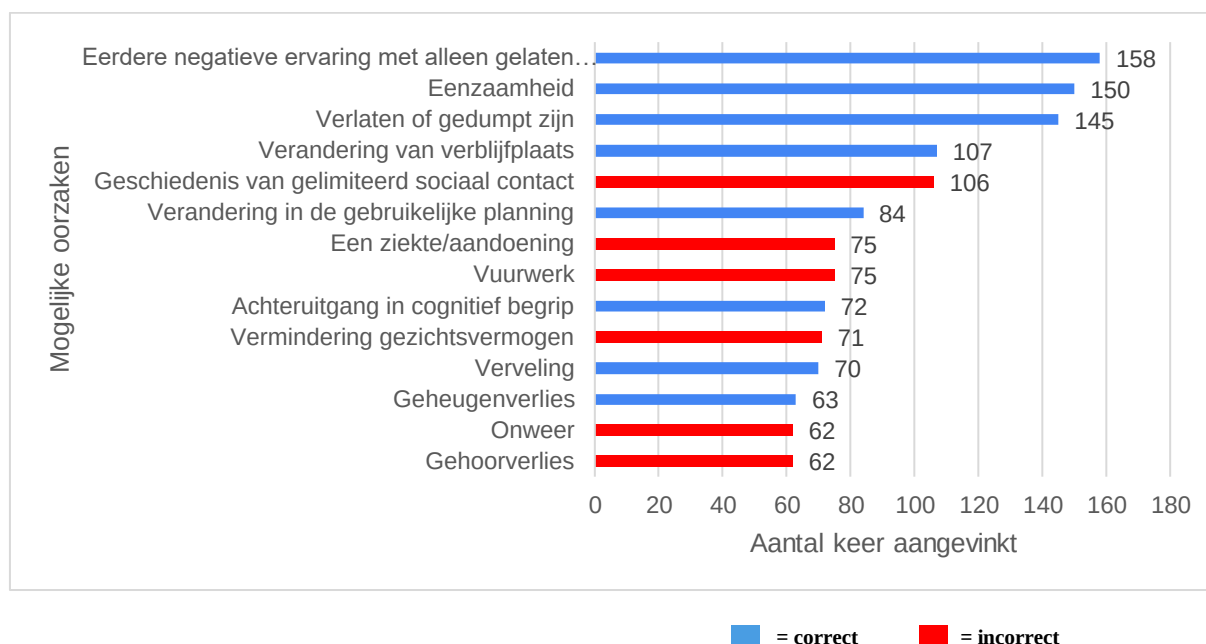

3.2 OORZAKEN

Om te achterhalen hoeveel kennis de hondeneigenaren hebben over de mogelijke oorzaken van verlatingsangst bij honden, is een kleine test uitgevoerd (zie Figuur 4). De eigenaren konden kiezen uit een lijst met oorzaken, waarvan een aantal niet behoorden tot oorzaken van verlatingsangst maar tot andere stoornissen. De oorzaken van verlatingsangst zijn aangegeven met blauw en de oorzaken van andere stoornissen met rood. De drie meest gekozen opties (eenzaamheid, verlaten of gedumpt zijn en een eerdere negatieve ervaring met alleen gelaten worden) behoren allemaal tot daadwerkelijke oorzaken van verlatingsangst. Van de drie minst gekozen opties behoorden twee (onweer en gehoorverlies) inderdaad niet tot een van de oorzaken, maar de derde optie (geheugenverlies) is wel een mogelijke oorzaak. Deze resultaten staan op volgorde van meest naar minst geantwoord.

Figuur 4

Resultaten op de vraag: "Waardoor denkt u dat verlatingsangst veroorzaakt kan worden?"

3.3 SIGNALLEN

Om te constateren of hondeneigenaren de specifieke signalen van verlatingsangst weten te herkennen is een tabel (zie Tabel 7) gemaakt. In Bijlage III en IV in Figuur 17 tot en met 35 zijn cirkeldiagrammen te zien van alle antwoorden op de signaal-vragen met deze percentages. Van de drie mogelijke antwoorden (ja/nee/misschien) zijn gemiddeldes berekend en deze zijn op volgorde gezet van hoogste percentage "herkend als gedrag passend bij verlatingsangst" naar het laagste percentage. Van de gemiddeldes van alle onderstaande signalen is het totale gemiddelde berekend, om te kunnen weergeven hoe goed alle signalen bij elkaar herkend worden. Uit die gemiddeldes blijkt dat de signalen door 44,6% van de hondeneigenaren worden gekoppeld aan verlatingsangst en dat 27,8% het misschien zou weten te koppelen. 27,6% zou de signalen niet weten te koppelen. Het gedrag "blaffen/janken in afwezigheid" werd het best gekoppeld aan verlatingsangst met 84,5% van de respondenten die correct met "Ja" hebben geantwoord. "Graven" werd daarentegen het minst gekoppeld aan de stoornis met 13,7% die "Ja" heeft geantwoord en 64,8% met "Nee".

Tabel 7 Resultaten van de vraag: "Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?" (enkel correcte signalen)

Vraag	Antwoorden		
	Ja	Misschien	Nee
Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?			
Een buurman komt klagen dat uw hond in uw afwezigheid heeft lopen blaffen/janken	84,5%	13,2%	2,3%
Piepen	72,6%	21,9%	5,5%
IJsberen/cirkelen	63,5%	22,4%	14,2%

Vernielen van meubels/kleding/andere eigendommen	55,3%	24,2%	20,5%
Zelfverwonding: uw hond heeft wonden opgelopen in uw afwezigheid die niet te verklaren zijn	53,4%	34,7%	11,9%
Tegen eigenaar aanspringen bij vertrek	48,4%	29,2%	22,4%
Het eten van uw hond is onaangeraakt gebleven	47,0%	28,8%	24,2%
Poging doen tot ontsnappen	46,6%	26,5%	26,9%
U treft een plas urine of ontlasting aan bij terugkomst	44,7%	39,3%	16,0%
Hijgen	34,2%	25,6%	40,2%
Bibberen/beven/trillen	31,5%	38,4%	30,1%
Overmatige blijdschap bij terugkeer van eigenaar	27,9%	28,3%	43,8%
Overtollig kwijlen	22,8%	29,7%	47,5%
Overmatig likken	22,8%	33,8%	43,4%
Graven	13,7%	21,5%	64,8%
Gemiddeldes	44,6%	27,8%	27,6%

■ = gedragingen zonder fysieke sporen ■ = gedragingen die zich uiten in fysieke sporen

De mensen die bij de signalen “Nee” aangaven kregen bij een aansluitende open vraag de kans om toe te lichten waarom ze dit niet wisten te koppelen en konden aangeven wat ze er anders van zouden denken. In Bijlage IV en V in Tabel 20 tot en met 38 staan de meest geantwoorde alternatieve oorzaken die de respondenten koppelden aan de betreffende signalen. Het bleek dat veel mensen de gedragingen wel aan andere oorzaken konden koppelen. Bijvoorbeeld het gedrag “bibberen/beven/trillen” werd door voor mensen herkend als een gevolg van kou en het gedrag hijgen werd veel herkend als een gevolg van hitte en niet van verlatingsangst (zie Bijlage IV Tabel 27). Ook werd het gedrag “graven” bijvoorbeeld veel gekoppeld aan het feit dat de hond een plekje voor zichzelf probeert te maken (zie Bijlage IV Tabel 23).

3.4 FASE VAN HERKENNING

Om te bepalen vanaf welke fase hondeneigenaren verlatingsangst kunnen herkennen is een berekening uitgevoerd. De gedragingen zijn onderverdeeld in 2 categorieën: gedragingen zonder fysieke sporen en gedragingen die zich uiten in fysieke sporen. In dit geval worden enkel de gedragingen meegenomen

die daadwerkelijk bij verlatingsangst horen en de overige gedragingen van de test zijn achterwege gelaten. De gedragingen zonder fysieke sporen zijn in Tabel 7 aangegeven met een donkergroene kleur. De gedragingen met fysieke sporen zijn aangegeven met een lichtgroene kleur. Voor beide categorieën zijn gemiddeldes berekend van de antwoorden van de respondenten (zie Tabel 8). Met procentpunten is aangegeven hoeveel iedere categorie afwijkt van het gemiddelde en hoe groot het verschil is tussen de categorieën. Uit deze berekeningen blijkt dat de gemiddelde hondeneigenaar beter is in het koppelen van de gedragingen met fysieke sporen aan verlatingsangst. De fysieke sporen worden met 7,5 procentpunt meer gekoppeld dan bij het gebrek aan fysieke sporen. De fysieke sporen worden daarbij met 5,5 procentpunt boven het algehele gemiddelde meer gekoppeld. De gedragingen zonder fysieke sporen worden vaker niet gekoppeld aan verlatingsangst dan bij sprake van fysieke sporen. Hier zit een verschil in van 12,9 procentpunt. De gedragingen met fysieke sporen worden daarbij met 9,7 procentpunt onder het algehele gemiddelde minder gekoppeld.

Tabel 8 Verschil signalen met en zonder fysieke sporen

Worden de volgende gedragingen gekoppeld met verlatingsangst?	Antwoorden respondenten		
	<i>Ja</i>	<i>Misschien</i>	<i>Nee</i>
<i>Categorie</i>			
Beide categorieën gemiddeld	44,6%	27,6%	27,8%
Gedragingen zonder fysieke sporen	-2,0 (42,6%)	-1,2 (26,4%)	+3,2 (31%)
Gedragingen met fysieke sporen	+5,5 (50,1%)	+4,2 (31,8%)	-9,7 (18,1%)
Verskil tussen categorieën	7,5%	4,8%	12,9%

3.5 VERLATINGSANGST ONDERSCHIEDEN VAN ANDERE STOORNISSEN

Door de antwoorden op de vragen van de echte signalen van verlatingsangst te vergelijken met de antwoorden op de vragen van de signalen die niet bij verlatingsangst horen, kon worden bepaald of de gemiddelde hondeneigenaar dit onderscheid kan maken. De signalen van verlatingsangst met de uitkomsten zijn weergegeven in Tabel 7. De signalen niet passend bij verlatingsangst, inclusief de uitkomsten, zijn weergegeven in Tabel 9 hieronder. In deze tabel is de optie “Nee” het juiste antwoord en de antwoorden staan op volgorde van het meest naar het minst met “Nee” geantwoord. Er is een duidelijk verschil te zien in de kolommen van de betreffende tabellen. In 44,7% van de gevallen worden signalen geassocieerd met verlatingsangst ook daadwerkelijk herkend en gekoppeld aan de stoornis (zie Tabel 7). Omgekeerd worden de signalen van andere stoornissen slechts in 14,5% van de gevallen toegekend aan verlatingsangst (zie Tabel 9). Het betrof hierbij vooral het signaal van de naar achter gespitste oren dat in 33,3% van de gevallen onjuist werd herkend als signaal van verlatingsangst. Ook opvallend is het percentage waarbij de daadwerkelijke signalen van verlatingsangst niet als signalen van de stoornis herkend worden (27,6%) bijna twee keer zo groot is als het percentage waarbij de signalen van andere stoornissen verkeerd worden gekoppeld aan signalen van verlatingsangst (14,5%). Dat houdt in dat er vaker signalen van verlatingsangst over het hoofd worden gezien dan dat er signalen aan verlatingsangst gekoppeld worden die helemaal niet bij verlatingsangst horen.

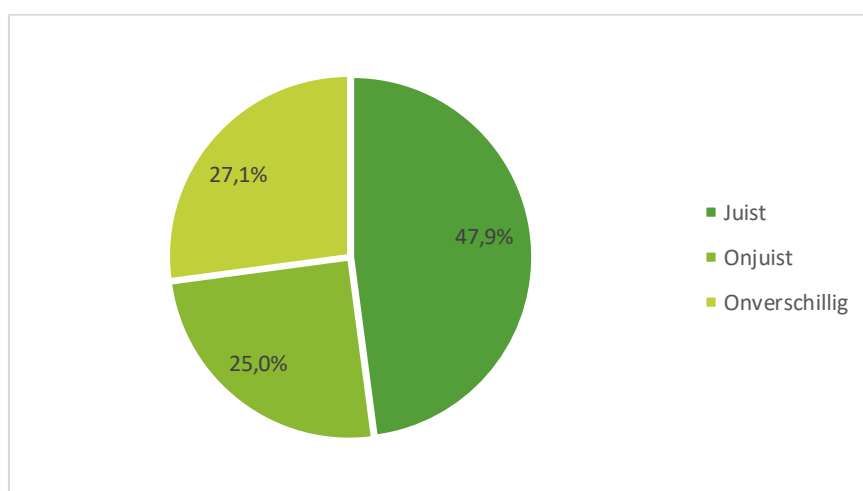
Tabel 9 Resultaten van de vraag: “Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?” (enkel incorrecte signalen)

Vraag	Antwoorden		
	Nee	Misschien	Ja
Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?			
Uw hond rent naar u toe na het horen van vuurwerk	76,3%	12,8%	11,0%
Overtollig niezen	73,1%	21,0%	5,9%
Snel staart kwispelen	66,7%	25,1%	8,2%
Naar achter gespitste oren	26,5%	40,2%	33,3%
Gemiddelde	60,7%	24,8%	14,5%

In Figuur 5 hieronder is een simpele weergave gemaakt van hoe goed signalen van verlatingsangst worden herkend en onderscheiden van andere signalen. Er is een berekening gemaakt van hoeveel van de signalen van verlatingsangst werden gekoppeld aan de stoornis en hoeveel signalen van de andere signalen werden herkend als een gedrag wat niet past bij verlatingsangst. Simpel gezegd is dit het aandeel signaal-vragen die juist zijn beantwoord door de respondenten. In het Figuur is te zien hoe met een totaal van 2003 herkende en onderscheiden signalen gemiddeld 47,9% van de signalen op de juiste manier worden herkend. Het gaat bij deze 47,9% dus om de correcte koppeling tussen verlatingsangst de daadwerkelijke signalen van verlatingsangst en om de koppeling van de overige signalen met iets anders dan verlatingsangst. 25,0% van de signalen werden niet herkend of verkeerd herkend. Hier gaat het om verlatingsangst signalen die niet aan de stoornis gekoppeld werden of de signalen die niet bij verlatingsangst hoorden en onterecht aan verlatingsangst werden gekoppeld. De overige 27,1% van de signalen zijn door de hondeneigenaren met onzekerheid misschien gekoppeld aan de stoornis.

Figuur 5

Herkenning en onderscheiding van signalen van verlatingsangst en andere signalen

3.6 CORRELATIE HONDENRAS EN GEÏNFORMEERDHEID

In Bijlage III Tabel 19 zijn alle antwoorden van de respondenten te zien die gaan over de rassen van hun honden. Alle antwoorden met rassen die vallen onder de verlatingsangst “gevoelige” hondenrassen zijn hieruit geselecteerd. Het gaat hierbij om de Labrador, Border Collie, Duitse Herder, Australische Herder, Chihuahua, Jack Russel, Vizsla en Duitse staande hond. Van de 219 respondenten waren er 62 eigenaren met een van deze hondenrassen die meer kans hebben op het ontwikkelen van verlatingsangst.

In Tabel 10 is een weergave te zien, waaruit bepaald kan worden of meer hondeneigenaren van verlatingsangst “gevoelige” honden denken te weten wat verlatingsangst inhoudt dan hondeneigenaren van andere rassen. Van de 62 heeft 91,9% aangegeven te weten wat verlatingsangst inhoudt (zie Tabel 10). 4,8% heeft aangegeven ervan gehoord te hebben, maar niet precies te weten wat het inhoudt en 3,2% gaf aan het helemaal niet te weten. Van de overige groep hondeneigenaren gaf 91,7% aan te weten wat het inhoudt, 8,1% gaf aan ervan gehoord te hebben en 0,2% het helemaal niet te weten. Hondeneigenaren met verlatingsangst “gevoelige” hondenrassen geven met 3 procentpunt vaker aan niet te weten wat de stoornis inhoudt.

Tabel 10 Geïnformeerdeheid op basis van ras: eigenaren van verlatingsangst “gevoelige” hondenrassen

Vraag	Antwoorden		
	Ja	Nee	Misschien
Weet u wat verlatingsangst inhoudt?			
Antwoorden van eigenaren van verlatingsangst “gevoelige” hondenrassen	91,9%	3,2%	4,8%
Antwoorden van eigenaren van niet verlatingsangst “gevoelige” hondenrassen	91,7%	0,2%	8,1%

Er is bepaald of de eigenaren van de verlatingsangst “gevoelige” rassen beter (of slechter) zijn in het herkennen van de oorzaken van de stoornissen. Daarvoor is een zelfde soort diagram als in Figuur 4 gemaakt, gebaseerd op de antwoorden van deze specifieke groepen eigenaren op de oorzaak-vraag. In Figuur 6 hieronder is te zien hoe de eigenaren van de verlatingsangst “gevoelige” rassen hebben geantwoord. In Figuur 7 daaronder is eenzelfde weergave gemaakt van de overige hondeneigenaren. Als de twee figuren met elkaar worden vergeleken, zijn niet heel veel grote verschillen te zien. Er zijn een aantal verschuivingen geweest, waarvan de meest opvallende de oorzaak “verveling” in Figuur 7 zeven plekken omhoog is verplaatst in verhouding tot Figuur 6.

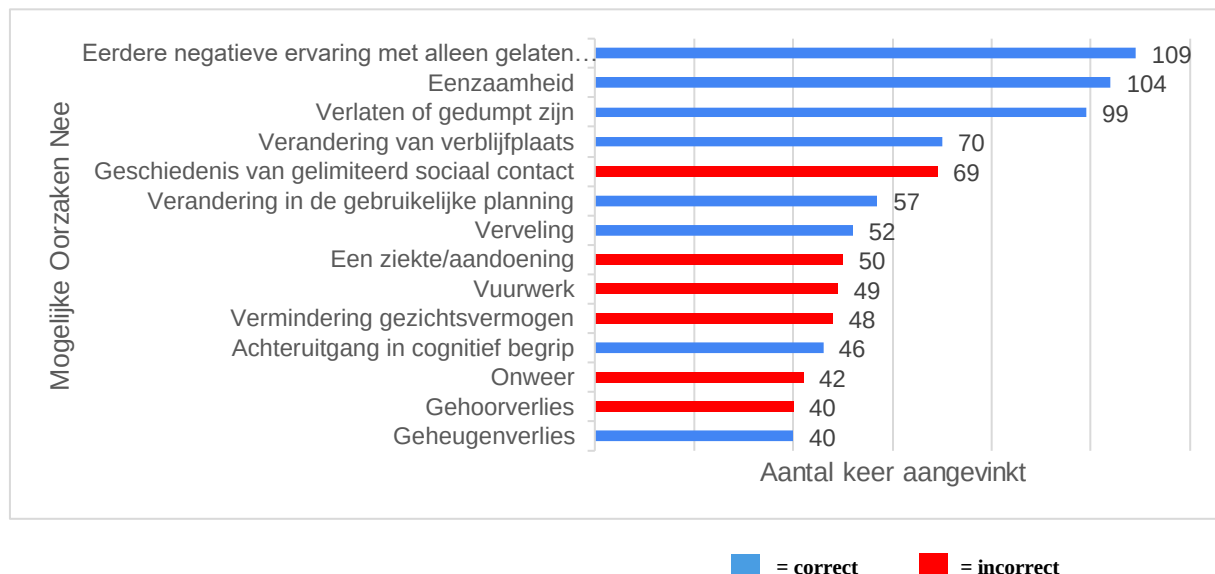
Figuur 6

Resultaten op de vraag: "Waardoor denkt u dat verlatingsangst veroorzaakt kan worden?" (enkel eigenaren met verlatingsangst "gevoelige" rassen)

Figuur 7

Resultaten op de vraag: "Waardoor denkt u dat verlatingsangst veroorzaakt kan worden?" (enkel eigenaren zonder verlatingsangst "gevoelige" rassen)

Welke eigenaren beter waren in het herkennen van de signalen van verlatingsangst is bepaald aan de hand van een aantal berekeningen. Op basis van die berekeningen zijn twee tabellen gemaakt (zie Tabel 11 en 12). Hetzelfde soort tabel als Tabel 7 is gemaakt, maar dan gebaseerd op specifiek de antwoorden van de twee betreffende groepen hondeneigenaren. In Tabel 11 hieronder is te zien hoe de eigenaren van verlatingsangst "gevoelige" rassen hebben geantwoord op de signaal-vragen (enkel de daadwerkelijke signalen van verlatingsangst). In Tabel 12 zijn de resultaten van de overige hondeneigenaren te zien. Als de twee tabellen (11 en 12) met elkaar worden vergeleken, vallen er niet direct hele grote verschillen op. De drie signalen die het meest herkend werden door iedereen, worden ook het meest herkend door beide groepen hondeneigenaren. De drie minst herkende signalen zijn ook

in beide gevallen hetzelfde. Verder zijn een aantal signalen wel verplaatst van plek. Zo is de meest opvallende verandering het signaal van de aangetroffen plas urine of ontlasting. Dat signaal wordt door de eigenaren van verlatingsangst “gevoelige” rassen vaker gekoppeld dan de andere hondeneigenaren en is 5 plekken omhoog geschoven door een stijging van 20,8 procentpunt. Het gemiddelde van de gekoppelde signalen ligt daarbij bij deze hondeneigenaren hoger dan de gehele onderzoekspopulatie. De hondeneigenaren met verlatingsangst “gevoelige” rassen zitten met 49% 6,2 procentpunt boven de andere hondeneigenaren.

Tabel 11 Resultaten van de vraag: “Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?” (enkel correcte signalen ; enkel eigenaren met verlatingsangst "gevoelige" rassen)

Vraag	Antwoorden		
	Ja	Misschien	Nee
<i>Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?</i>			
Een buurman komt klagen dat uw hond in uw afwezigheid Heeft lopen blaffen/janken	85,5%	14,5%	0,0%
Piepen	77,4%	21,0%	1,6%
IJsberen/cirkelen	71,0%	21,0%	8,1%
U treft een plas urine of ontlasting aan bij terugkomst	59,7%	30,6%	9,7%
Vernielen van meubels/kleding/andere eigendommen	59,7%	22,6%	17,7%
Tegen eigenaar aanspringen bij vertrek	58,1%	27,4%	14,5%
Het eten van uw hond is onaangeraakt gebleven	50,0%	30,6%	19,4%
Poging doen tot ontsnappen	48,4%	32,3%	19,4%
Zelfverwonding: uw hond heeft wonden opgelopen in uw afwezigheid die niet te verklaren zijn	46,8%	41,9%	11,3%
Hijgen	38,7%	16,1%	45,2%
Overmatige blijdschap bij terugkeer van eigenaar	37,1%	24,2%	38,7%
Bibberen/beven/trillen	30,6%	48,4%	21,0%
Overtollig kwijlen	27,4%	27,4%	45,2%
Overmatig likken	25,8%	30,6%	43,5%

Graven	19,4%	24,2%	56,5%
Gemiddeldes	49%	27,5%	23,5%

= gedragingen zonder fysieke sporen

= gedragingen die zich uiten in fysieke sporen

Tabel 12 Resultaten van de vraag: "Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?" (enkel correcte signalen; enkel eigenaren zonder verlatingsangst "gevoelige" rassen)

Vraag	Antwoorden		
<i>Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?</i>	<i>Ja</i>	<i>Misschien</i>	<i>Nee</i>
Een buurman komt klagen dat uw hond in uw afwezigheid heeft lopen blaffen/janken	84,1%	12,7%	3,2%
Piepen	70,7%	22,3%	7,0%
IJsberen/cirkelen	60,5%	22,9%	16,6%
Zelfverwonding: uw hond heeft wonden opgelopen in uw afwezigheid die niet te verklaren zijn	56,1%	31,8%	12,1%
Vernielen van meubels/kleding/andere eigendommen	53,5%	24,8%	21,7%
Het eten van uw hond is onaangeraakt gebleven	45,9%	28,0%	26,1%
Poging doen tot ontsnappen	45,9%	24,2%	29,9%
Tegen eigenaar aanspringen bij vertrek	44,6%	29,9%	25,5%
U treft een plas urine of ontlasting aan bij terugkomst	38,9%	42,7%	18,5%
Hijgen	32,5%	29,3%	38,2%
Bibberen/beven/trillen	31,8%	34,4%	33,8%
Overmatige blijdschap bij terugkeer van eigenaar	24,2%	29,9%	45,9%
Overmatig likken	21,7%	35,0%	43,3%
Overtollig kwijlen	21,0%	30,6%	48,4%

Graven	11,5%	20,4%	68,2%
Gemiddeldes	42,8%	27,9%	29,2%

Ook zijn dezelfde soort tabellen gemaakt als Tabel 9 met de antwoorden op de signaal-vragen met signalen die niet bij verlatingsangst horen. In Tabel 13 hieronder is te zien hoe de hondeneigenaren met de verlatingsangst “gevoelige” rassen op deze vragen hebben geantwoord. In tabel 14 zijn de resultaten van de overige hondeneigenaren te zien. In zowel Tabel 13 als Tabel 14 staan alle signalen op dezelfde plek. Verder is een klein verschil te zien in de gemiddeldes van de correcte antwoorden. Met een verschil van 5,1 procentpunt worden de signalen van andere stoomissen door de hondeneigenaren met verlatingsangst “gevoelige” hondenrassen vaker incorrect gekoppeld aan verlatingsangst dan de rest van de onderzoekspopulatie.

Tabel 13 Resultaten van de vraag: “Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?” (enkel incorrecte signalen; enkel eigenaren met verlatingsangst "gevoelige" rassen)

Vraag	Antwoorden		
<i>Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?</i>	<i>Nee</i>	<i>Misschien</i>	<i>Ja</i>
Uw hond rent naar u toe na het horen van vuurwerk	74,2%	16,1%	9,7%
Overtollig niezen	71,0%	22,6%	6,5%
Snel staart kwispelen	58,1%	29,0%	12,9%
Naar achter gespitste oren	27,4%	43,5%	29,0%
Gemiddelde	57,7%	27,8%	14,5%

Tabel 14 Resultaten van de vraag: “Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?” (enkel incorrecte signalen; enkel eigenaren zonder verlatingsangst "gevoelige" rassen)

Vraag	Antwoorden		
<i>Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?</i>	<i>Nee</i>	<i>Misschien</i>	<i>Ja</i>
Uw hond rent naar u toe na het horen van vuurwerk	77,1%	11,5%	11,5%
Overtollig niezen	73,9%	20,4%	5,7%
Snel staart kwispelen	70,1%	23,6%	6,4%

Naar achter gespitste oren	26,1%	38,9%	35,0%
Gemiddelde	61,8%	23,6%	14,6%

3.7 CORRELATIE BEWERING GEÏNFORMEERDHEID EN DAADWERKELIJKE GEÏNFORMEERDHEID

Ook is er gekeken naar een correlatie tussen hoe goed de hondeneigenaren beweren te zijn in het herkennen van de signalen en hoe goed ze daadwerkelijk zijn hierin. Om hier iets over te kunnen zeggen, zijn de hondeneigenaren geselecteerd die beweren beter dan gemiddeld te zijn in het herkennen van de signalen. Het gaat hierbij om de hondeneigenaren die in Figuur 3 op de schaal van 1 tot en met 5 zichzelf hoger dan een 3 hebben gegeven en dus goed/heel goed moeten zijn in het herkennen van de signalen. In Tabel 15 hieronder is te zien hoe goed deze eigenaren daadwerkelijk waren in het herkennen van de signalen. In Tabel 16 zijn de resultaten te zien van de hondeneigenaren die zichzelf een 3 of lager hebben gegeven. Als Tabel 15 wordt vergeleken met Tabel 16, zijn er een aantal kleine verschillen te zien. Gemiddeld scoort deze specifieke groep hondeneigenaren die beweert goed te zijn in het herkennen van de signalen met hun 45,9% correcte koppelingen 1,8 procentpunt boven het gemiddelde van de rest van de onderzoekspopulatie (met 44,1% correcte koppelingen). Verder zijn er een aantal verschuivingen geweest. Zo staat het signaal “tegen eigenaar aanspringen bij vertrek” een paar plekken hoger bij de hondeneigenaren die beweerden goed te zijn in de herkenning (waar het door 54,1% werd gekoppeld) dan de bij de andere hondeneigenaren (waar het door 41,2% werd gekoppeld). Dat is een verschil van 12,9 procentpunt.

Tabel 15 Resultaten van de vraag: “Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?” (enkel correcte signalen; enkel eigenaren die ≥ 3 aangaven op de schaal-vraag)

Vraag	Antwoorden		
<i>Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?</i>	<i>Ja</i>	<i>Misschien</i>	<i>Nee</i>
Een buurman komt klagen dat uw hond in uw afwezigheid heeft lopen blaffen/janken	82,0%	14,8%	3,3%
Piepen	73,0%	19,7%	7,4%
IJsberen/cirkelen	64,8%	23,8%	11,5%
Vernielen van meubels/kleding/andere eigendommen	54,1%	26,2%	19,7%
Zelfverwonding: uw hond heeft wonden opgelopen in uw afwezigheid die niet te verklaren zijn	51,6%	35,2%	13,1%
Tegen eigenaar aanspringen bij vertrek	54,1%	27,9%	18,0%
Het eten van uw hond is onaangeraakt gebleven	45,1%	28,7%	26,2%

Poging doen tot ontsnappen	50,0%	24,6%	25,4%
U treft een plas urine of ontlasting aan bij terugkomst	41,8%	44,3%	13,9%
Hijgen	36,9%	24,6%	38,5%
Bibberen/beven/trillen	32,8%	37,7%	29,5%
Overmatige blijdschap bij terugkeer van eigenaar	27,9%	30,3%	41,8%
Overtollig kwijlen	23,8%	32,0%	44,3%
Overmatig likken	22,1%	40,2%	37,7%
Graven	14,8%	21,3%	63,9%
Gemiddeldes	45,9%	28,8%	26,3%

Tabel 16 Resultaten van de vraag: “Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?” (enkel correcte signalen; enkel eigenaren die ≤ 3 aangaven op de schaal-vraag)

Vraag	Antwoorden		
<i>Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?</i>	<i>Ja</i>	<i>Misschien</i>	<i>Nee</i>
Een buurman komt klagen dat uw hond in uw afwezigheid Heeft lopen blaffen/janken	87,6%	11,3%	1,0%
Piepen	72,2%	24,7%	3,1%
IJsberen/cirkelen	61,9%	20,6%	17,5%
Vernielen van meubels/kleding/andere eigendommen	56,7%	21,6%	21,6%
Zelfverwonding: uw hond heeft wonden opgelopen in uw afwezigheid die niet te verklaren zijn	55,7%	34,0%	10,3%
Het eten van uw hond is onaangeraakt gebleven	49,5%	28,9%	21,6%
U treft een plas urine of ontlasting aan bij terugkomst	48,5%	33,0%	18,6%
Tegen eigenaar aanspringen bij vertrek	41,2%	30,9%	27,8%

Poging doen tot ontsnappen	42,3%	28,9%	28,9%
Hijgen	30,9%	26,8%	42,3%
Bibberen/beven/trillen	29,9%	39,2%	30,9%
Overmatige blijdschap bij terugkeer van eigenaar	27,8%	25,8%	46,4%
Overmatig likken	23,7%	25,8%	50,5%
Overtollig kwijlen	21,6%	26,8%	51,5%
Graven	12,4%	21,6%	66,0%
Gemiddeldes	44,1%	26,7%	29,2%

Als er dan gekeken wordt naar hoe deze groepen hondeneigenaren de signalen van andere stoornissen herkennen dat dit geen signalen zijn van verlatingsangst, is er een kleine verschuiving te zien. In Tabel 17 zijn de resultaten te zien van de groep hondeneigenaren die beweerden goed te zijn in de herkenning. In Tabel 18 zijn de resultaten te zien van de andere groep. De volgorde van meest naar minst gekoppelde signalen is net iets anders. Bij de hondeneigenaren die zichzelf een 3 of lager gaven, wordt het gedrag “overtollig niezen” het beste herkend als een gedrag wat niet duidt op verlatingsangst. Dit gedrag wordt door hen met 10,3 procentpunt meer herkend dan de andere hondeneigenaren. Bij die andere groep stond het gedrag “uw hond rent naar u toe na het horen van vuurwerk” bovenaan. Het gemiddelde van de hoeveelheid “Nee” antwoorden bij de hondeneigenaren die beweerden goed te zijn in de herkenning van signalen ligt met 57,3% zelfs lager dan dat van de eigenaren die dat niet beweerden (64,7%) met 7,4 procentpunt.

Tabel 17 Resultaten van de vraag: “Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?” (enkel incorrecte signalen) (enkel eigenaren die ≥ 3 aangaven op de schaal-vraag)

Vraag	Antwoorden		
	Nee	Misschien	Ja
<i>Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?</i>			
Uw hond rent naar u toe na het horen van vuurwerk	73,8%	13,9%	12,3%
Overtollig niezen	66,4%	27,9%	5,7%
Snel staart kwispelen	63,1%	30,3%	6,6%

Naar achter gespitste oren	26,2%	41,0%	32,8%
Gemiddelde	57,3%	28,3%	14,4%

Tabel 18 Resultaten van de vraag: “Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?” (enkel incorrecte signalen) (enkel eigenaren die ≤ 3 aangaven op de schaal-vraag)

Vraag	Antwoorden		
<i>Zou u het volgende gedrag koppelen aan verlatingsangst?</i>	<i>Nee</i>	<i>Misschien</i>	<i>Ja</i>
Overtollig niezen	81,4%	12,4%	6,2%
Uw hond rent naar u toe na het horen van vuurwerk	79,4%	11,3%	9,3%
Snel staart kwispelen	71,1%	18,6%	10,3%
Naar achter gespitste oren	26,8%	39,2%	34,0%
Gemiddelde	64,7%	20,4%	14,9%

3.8 INFORMERING DOOR FOKKER EN ASIEL

Aan het begin van de enquête zijn vragen gesteld om achtergrondinformatie te krijgen over de hondeneigenaar en hun hond(en) (zie Bijlage III Figuur 8 tot en met 16). Zo is gevraagd waar de eigenaren hun hond(en) vandaan hebben (asiel, fokker etc.) en waar zij hun kennis hebben opgedaan. In Bijlage III Figuur 10 en Figuur 11 zijn de aantallen van deze antwoorden te zien. Hieruit bleek dat van de 7 mensen die hun hond(en) uit een asiel hebben gehaald, 1 iemand geïnformeerd is door het asiel over verlatingsangst en de overige 6 niet. Ook kwam daaruit dat van de 156 mensen die hun hond van een fokker hebben verkregen, 49 van hen is geïnformeerd door de fokker en 107 daarvan niet. Dit komt uit op een verdeling van 1 op 7 hondeneigenaren die door het asiel worden geïnformeerd en 1 op 3 die door de fokker worden geïnformeerd.

4. DISCUSSIE

Het doel van dit onderzoek was het in kaart brengen van de kennis van hondeneigenaren over verlatingsangst bij honden. Het onderzoek is redelijk naar verwachting verlopen. Het bleek echter moeilijker om genoeg reacties op de enquête te krijgen dan geanticipeerd. In de eerste week van het delen van de enquête hebben veel hondeneigenaren gereageerd. Hierna nam het aantal reacties sterk af, ondanks dat de enquête de opeenvolgende dagen nog in diverse Facebookgroepen werd gedeeld. Daaruit blijkt dat, op de mensen uit de directe omgeving van de onderzoeker na, de meeste mensen niet de behoefte voelden om een enquête voor iemand in te vullen. Ook is gebleken dat de kennis van de hondeneigenaren moeilijk te bepalen is.

Er is daarnaast geen literatuur te vinden om de resultaten mee te vergelijken. Voor zover te vinden, is er nooit eerder onderzoek gedaan naar de kennis van hondeneigenaren over verlatingsangst. Toch is er veel te halen uit de resultaten van dit onderzoek. Zo werd duidelijk dat een groot aantal hondeneigenaren beweert te weten wat verlatingsangst inhoudt, en zich er ook bewust van is dat zij zelf een rol kunnen spelen in de ontwikkeling hiervan (zie Figuur 1, 2 en 3). Dat een groot aantal mensen beweert te weten wat dit inhoudt, betekent echter niet dat dit daadwerkelijk het geval is. Dit is ook gebleken uit de overige resultaten.

Gemiddeld genomen werd ongeveer de helft van de signalen van de stoornis herkend door de hondeneigenaren, waarbij de signalen met fysieke sporen makkelijker werden herkend dan de signalen zonder fysieke sporen (zie Tabel 7 en 8). Dat niet alle hondeneigenaren de signalen kunnen herkennen kan worden verklaard door het gebrek aan ervaring. Verlatingsangst is een stoornis, die zich bij honden vaak uit, in afwezigheid van de eigenaar en daardoor vaak over het hoofd wordt gezien (Ogata, 2016). Als een eigenaar het niet kan waarnemen, is het ook moeilijk te herkennen. Om diezelfde redenen worden de signalen met de fysieke sporen vermoedelijk beter herkend. Het is alarmerender als een hond meubels heeft beschadigd in de afwezigheid van de eigenaar, dan als een hond heeft lopen hijgen gedurende die tijd (en een paar minuten voor vertrek).

Daarbij komt ook het feit kijken dat bepaald gedrag niet altijd een signaal hoeft te zijn voor een stoornis als verlatingsangst. Veel hondeneigenaren vermoeden misschien wel dat de signalen een teken van verlatingsangst kunnen zijn, maar zijn zich er ook van bewust dat de signalen hele andere dingen kunnen aanduiden (zie Bijlage IV en V, Tabel 20 tot en met 38). Overigens hadden de hondeneigenaren redelijk door welke signalen niet bij verlatingsangst hoorden, maar welke andere aandoeningen aanduiden (zie Tabel 9 en Figuur 5). De signalen die bij andere aandoeningen hoorden werden slechts door 14,5% van de hondeneigenaren gekoppeld aan verlatingsangst. Van deze signalen ontstonden onder de respondenten de meeste twijfels over het signaal "naar achter gespitste oren". Dit is mogelijk zo, omdat het erg moeilijk kan zijn om te bepalen wat de stand van de oren van een hond betekent. Als een hond zijn oren naar achter beweegt, kan dit diverse dingen betekenen. Zo wordt dit signaal vaak gekoppeld aan agressie (Jones, 2022).

Om te kunnen bepalen of een gedrag bij verlatingsangst hoort, moet goed worden gekeken naar de hele situatie. In het geval van verlatingsangst is het feit dat de gedragingen plaatsvinden in de 30 minuten voor vertrek van de eigenaar, een mogelijke aanwijzing dat het om verlatingsangst gaat (Reisner, 2012). De respondenten denken wel na over wat de oorzaak van een gedrag kan zijn, maar houden vermoedelijk minder rekening met de specifieke situatie waarin het gedrag plaatsvindt en de omstandigheden in die situatie. Om die reden is het belangrijk om niet alleen naar het gedrag zelf te kijken, maar ook om op zoek te gaan naar een oorzaak of trigger in die situatie of omgeving.

Op het gebied van het herkennen van oorzaken scoren de hondeneigenaren beter. De oorzaken van verlatingsangst worden redelijk herkend, waarbij ruim 2/3 van de hondeneigenaren 3 belangrijke oorzaken goed herkent (Figuur 4). Wel hadden ze duidelijk meer moeite met het herkennen van de oorzaken “geheugenverlies” en “verveling”. Dat geheugenverlies moeilijk werd gekoppeld aan verlatingsangst, kan mogelijk worden verklaard door het feit dat er op het eerste gezicht eigenlijk geen logische verklaring lijkt te zijn voor de gedragsverandering bij een hond. Naarmate een hond ouder wordt, kunnen veranderingen in het brein zorgen voor het verlies van geheugen (Hanging with Hounds, z.d.). Daardoor kan een hond verward raken als de eigenaar er niet is en angst ervaren. Dit is een verandering die mensen niet zomaar kunnen waarnemen, aangezien de hond niet kan aangeven dat hij angst ervaart door verwarring. Dat de oorzaak “verveling” niet vaak wordt gekoppeld, kan zijn omdat deze oorzaak niet serieus genoeg wordt genomen. Er zijn verschillen per ras, maar sommige rassen hebben veel stimulatie nodig om niet angstig te worden (Furbo, 2022). Als hun baasje vertrekt en ze nauwelijks gestimuleerd worden in de afwezigheid van hun baasje, kunnen ze bang worden om alleen gelaten te worden. Het is daarom beter om te zorgen dat de hond genoeg toegang heeft tot speeltjes en verrijkingen, dan ervan uit te gaan dat de hond zich wel zal vermaken (ASPCA, z.d.).

Aangezien bepaalde hondenrassen extra stimulatie nodig hebben, zijn ze vaak vatbaarder voor het ontwikkelen van verlatingsangst. Voor eigenaren van dergelijke rassen is het dus handig als zij enige kennis hebben over verlatingsangst, om dit mogelijk te kunnen voorkomen of behandelen. Er is in dit onderzoek getest of hondeneigenaren met verlatingsangst “gevoelige” hondenrassen meer kennis hebben over de stoornis dan hondeneigenaren die andere hondenrassen hebben (zie Tabel 10 tot en met 14 en Figuur 6 en 7). De groep eigenaren met verlatingsangst “gevoelige” rassen was beter in het herkennen van signalen van verlatingsangst dan de overige hondeneigenaren, met een verschil van 6,2 procentpunt. Echter waren ze wel slechter in het onderscheiden van de signalen van verlatingsangst en andere aandoeningen, met een verschil van 5,1 procentpunt. Dit kwam niet overeen met de verwachtingen voorafgaand aan dit onderzoek. Er werd verwacht dat deze groep meetbaar beter zou scoren op zowel herkenning als onderscheiding. Hieruit blijkt dat deze groep zich voor het aanschaffen van een verlatingsangst “gevoelig” hondenras niet (goed genoeg) heeft ingelezen.

Hetzelfde geldt voor de correlatie tussen de hondeneigenaren die beweerden goed te zijn in het herkennen van de signalen van de stoornis en de hondeneigenaren die beweerden (onder) gemiddeld signalen te kunnen herkennen. In dit onderzoek is getest of deze groep hondeneigenaren beter was in het herkennen van de signalen ten opzichte van hondeneigenaren die aangaven (onder) gemiddeld te zijn in deze herkenning. Uit de resultaten van dit onderzoek bleek dat deze groep, in vergelijking met de rest van de populatie, niet beter was in het herkennen van verlatingsangst en het onderscheiden van de signalen (zie Tabel 15 tot en met 18). De groep hondeneigenaren die beweerden bovengemiddeld goed te zijn in het herkennen van de signalen scoorden slechts 1,8 procentpunt hoger dan de andere groep. Daarnaast scoorden ze zelfs 7,4 procentpunt lager dan de andere hondeneigenaren bij het onderscheiden van signalen die niet bij verlatingsangst horen. Ook dit kwam niet overeen met de verwachtingen.

Als laatste resultaat bleek dat een groot deel van de respondenten niet geïnformeerd is door de fokker of het asiel waar hun hond vandaan komt. Van de 7 mensen die hun hond uit het asiel hadden, was slechts 1 van hen door het asiel geïnformeerd over verlatingsangst. Door de aanzienlijk kleine schaal van dit resultaat was deze uitkomst niet erg betrouwbaar. Toch is het opvallend dat 6 van de 7 mensen niets hebben gehoord van het asiel hierover. Dit is zeker problematisch, aangezien het verlaten van een hond een van de voornaamste oorzaken van verlatingsangst is en dit veel voorkomt bij asielhonden (ASPCA, z.d.).

Op basis van een berekening (n = steekproefgrootte - σ = standaarddeviatie van de populatie - z = z -score) kan een schatting worden gemaakt van de mogelijke foutenmarge voor dit onderzoek (SurveyMonkey, z.d.). Met in totaal 219 ingevulde enquêtes wordt een foutenmarge van 7% geschat. Deze schatting is echter niet specifiek afgestemd op de omstandigheden van dit onderzoek en biedt slechts een indicatie op basis van de populatie van hondeneigenaren in Nederland en het aantal enquêteresponsen. Deze foutenmarge zou niet veel veranderen binnen de resultaten, en de meeste verschillen zouden hetzelfde blijven. Zo zouden de daadwerkelijke signalen van verlatingsangst nog steeds vaker wel herkend en gekoppeld worden aan de stoornis dan niet. Ook zouden de signalen van de andere stoornissen nog steeds, vaker niet gekoppeld worden aan verlatingsangst dan wel. Verder zou het wel voor enige verschillen kunnen zorgen bij de correlaties.

Ondanks het feit dat er voorafgaand aan dit onderzoek een pilot is uitgevoerd, bleek toch dat de vraagstelling in sommige gevallen beter had gekund. Zo had een duidelijkere situatieschets kunnen worden aangeboden met betrekking tot de signalen van verlatingsangst. In de enquête wordt weliswaar duidelijk vermeld welke signalen zich zouden kunnen voordoen binnen 30 minuten voordat de eigenaar vertrekt en welke zich voordoen bij terugkomst. Er is ook beeldmateriaal getoond. Uit de kwalitatieve resultaten blijkt echter dat sommige mensen behoefte hadden aan een betere situatieschets. Het is mogelijk dat sommige mensen er overheen hebben gelezen. Desondanks zou dit uitgebreider kunnen worden vermeld. Hoewel sommige eigenaren bijvoorbeeld helemaal niet stilstaan bij het feit dat hun hond kan aanvoelen dat hun eigenaar op korte termijn het huis zal verlaten, is dit wel degelijk het geval. Voor een mens is het slechts een simpele handeling, zoals het aantrekken van schoenen. Voor een hond kan dit een trigger zijn, omdat ze op basis van eerdere vergelijkbare situaties weten wat dit kan betekenen (Amat et al., 2023). Bij elke vraag over een signaal zou een situatie geschetst kunnen worden met een dergelijke trigger om oorzaken (zoals vuurwerk en weersomstandigheden) van andere vormen van angst uit te sluiten. Dit zou weliswaar de tijd die nodig is om de enquête in te vullen verlengen, maar het zou ook meer twijfels kunnen wegnemen. Bovendien waren er vragen in de enquête die weggelaten hadden kunnen worden. Ondanks een goed doordachte methode zijn een aantal resultaten niet gebruikt. Achteraf bleek dat er vragen gesteld waren die niet relevant waren voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Deze resultaten zouden echter wel gebruikt kunnen worden om correlaties aan te tonen. Verschillende mogelijkheden hiervoor worden besproken in de aanbevelingen.

Bij het gebruik van een online enquête is er weinig controle over externe validiteit, omdat niet met zekerheid gezegd kan worden of bepaalde antwoorden beïnvloed zijn door andere factoren. Externe validiteit betreft de mate waarin de resultaten gegeneraliseerd kunnen worden naar andere omstandigheden of groepen (Benders, 2020). Hoe groter de onderzoekspopulatie, hoe beter de externe validiteit gewaarborgd kan worden, zeker in het geval van een enquête (Benders, 2020). Het is echter vaak lastig te bepalen of respondenten eerlijk antwoorden op basis van de enquête, wat ook van invloed is op de validiteit en betrouwbaarheid. Ze kunnen wel beweren dat ze weten wat verlatingsangst inhoudt, maar weten wat de definitie is, is niet hetzelfde als weten wat het inhoudt en wat er allemaal bij komt kijken. Het is zelfs waarschijnlijker dat ze de definitie niet eens echt kennen. Er zijn gradaties in dit begrip, waarbij sommige hondeneigenaren nog nooit bewust over het onderwerp hebben nagedacht, terwijl anderen al een brede kennis hebben. Dit kan leiden tot instemmingsvertekening, waarbij respondenten beweren het ergens mee eens te zijn, zelfs als dit niet overeenkomt met hun eigen mening en ze er bijvoorbeeld nog nooit over hebben nagedacht (Quantilope, 2023). Om dit zoveel mogelijk te controleren, is de enquête deels in de vorm van een toetsing aangeboden. Hoewel dit voorkomt dat mensen onterecht beweren iets te weten, brengt deze vorm van vraagstelling ook nadelen met zich mee. Bij een toetsing kunnen mensen namelijk gaan gokken in plaats van echt toe te geven of ze de signalen zouden koppelen of niet. Het is waarschijnlijk dat de resultaten anders verdeeld zouden zijn als geen

enkele respondent zou gokken. Dit speelt daarom ook een rol in de betrouwbaarheid, maar het is moeilijk te controleren. In de toekomst zou er meer nadruk kunnen worden gelegd op het feit dat de enquête anoniem wordt afgenomen, aangezien mensen sneller eerlijk antwoorden geven wanneer het anoniem is (Scriptium, 2023). Toch blijft het zelfs dan mogelijk dat respondenten tijdens het invullen van de enquête gaan gokken of juist gebruikmaken van hulpmiddelen zoals Google om meer geïnformeerd over te komen. Om meer controle op externe validiteit te krijgen, zouden ook andere methodes kunnen worden toegepast. Boardman & Farnworth (2022) deden onderzoek naar sociaal gedrag van volwassen honden tijdens en na een lockdown (in verband met COVID-19) door hondeneigenaren te interviewen. Aan de hand van kwalitatieve interviews, kunnen mensen geen hulpmiddelen inschakelen, waardoor de betrouwbaarheid van het onderzoek wordt verhoogd. Ook biedt dit de mogelijkheid om verder te vragen voor verduidelijking (Scribbr, z.d.) Het kost echter wel veel meer tijd om een onderzoekspopulatie te interviewen.

Voor betrouwbare resultaten is het noodzakelijk om een representatieve steekproef uit te voeren om vertekening te minimaliseren (Scriptium, 2023). Desondanks zijn er altijd factoren die kunnen leiden tot een minder representatieve steekproef. Zo kan het hondenras een rol hebben gespeeld in de kwaliteit van de representatie van de onderzoekspopulatie. Er zijn bepaalde rassen die vaak voorkomen in de reacties op de enquête, maar die niet noodzakelijkerwijs behoren tot de meest voorkomende rassen. Een voorbeeld hiervan is de Tibetaanse Terriër (zie Bijlage III Tabel 15). Dit kan worden verklaard doordat de enquête verder is verspreid door mensen in de omgeving van de onderzoeker. Wanneer iemand een bepaald ras bezit, kunnen ze zeer betrokken zijn bij dat specifieke ras, bijvoorbeeld door deelname aan Facebookgroepen en contact met andere hondeneigenaren van dat ras. In dit geval is de enquête via deze onderlinge contacten bij een groot aantal eigenaren van Tibetaanse Terriërs terechtgekomen. Hoewel een groter aantal reacties doorgaans gepaard gaat met een grotere betrouwbaarheid, geldt dit niet altijd, vooral niet in situaties waarbij slechts één ras sterk vertegenwoordigd is.

Het feit dat veel respondenten afkomstig waren uit de directe omgeving van de onderzoeker zou ook een rol kunnen hebben gespeeld in de validiteit van de resultaten. Het is mogelijk dat deze groep mensen, in vergelijking met de rest van de onderzoekspopulatie, meer bekend is met dier-gerelateerde onderwerpen vanwege hun connectie met de onderzoeker. Om dit in de toekomst te ondervangen, zou het helpen om meer transparantie te bieden aan de respondenten die niet tot de directe omgeving behoren. Hierdoor kunnen meer mensen buiten de persoonlijke kring van de onderzoeker bereikt worden. In Bijlage I is te zien hoe de enquête is gedeeld via Facebook, waarbij enige mate van transparantie ontbrak. Door de respondenten te informeren over het doel van het onderzoek, de methode en de resultaten, kunnen mogelijk meer respondenten worden aangemoedigd om de enquête in te vullen (Scriptium, z.d.).

Bovendien zijn de respondenten voornamelijk gevestigd in de provincies Utrecht en Zuid-Holland (zie Bijlage III). Deze twee provincies vertegenwoordigen ongeveer de helft van alle reacties, terwijl het gezamenlijke aantal inwoners van Zuid-Holland en Utrecht slechts ongeveer 29% van de hele Nederlandse bevolking uitmaakt (AlleCijfers, 2023a, 2023b). Dit leidt tot een minder accurate weergave van het hele land, maar het biedt wel een goed beeld van deze specifieke provincies. Om een representatief beeld van heel Nederland te verkrijgen, zouden het aantal respondenten per provincie evenredig moeten zijn aan het aantal inwoners van die provincies. Door meer respondenten uit deze provincies te werven, kan de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek verbeterd worden (Scriptium, 2023).

Hoewel er verschillende factoren zijn geweest, die de uitkomst van dit onderzoek zouden kunnen hebben beïnvloed, biedt dit onderzoek voor het eerst een inzicht in de omvang van dit probleem. Zolang

eigenaren de signalen van verlatingsangst bij hun honden niet goed kunnen herkennen, zullen er nog steeds te veel honden onnodig met deze stoornis blijven rondlopen.

5. CONCLUSIES & AANBEVELINGEN

5.1 CONCLUSIES

Verlatingsangst is een veelvoorkomende stoornis bij honden. Desondanks blijft het vaak onopgemerkt en lijden veel honden onnodig aan deze stoornis. Om die reden is het van belang dat hondeneigenaren de bijbehorende signalen leren herkennen. Dit onderzoek beoogde een antwoord te geven op de hoofdvraag: "In hoeverre is de gemiddelde Nederlandse hondeneigenaar voldoende geïnformeerd over het herkennen van signalen die verlatingsangst bij honden kunnen indiceren?" Door middel van een combinatie van kwalitatief en kwantitatief onderzoek, uitgevoerd via een online enquête, is getracht deze vraag te beantwoorden. Echter, het trekken van een definitieve conclusie blijkt een complexe taak te zijn, aangezien de mate van informatie van de onderzoekspopulatie moeilijk meetbaar is.

De resultaten tonen aan dat vrijwel alle respondenten aangeven bekend te zijn met de term "verlatingsangst" en dat ruim de helft van de onderzoekspopulatie aangeeft goed tot zeer goed te zijn in het herkennen van de bijbehorende signalen. Desalniettemin blijkt dat signalen van verlatingsangst gemiddeld genomen slechts door de helft van de hondeneigenaren worden herkend als zijnde indicatief voor verlatingsangst. De herkenning van de oorzaken van verlatingsangst lijkt daarentegen beter te verlopen.

Dit onderzoek onthult dat hondeneigenaren over het algemeen goed in staat zijn om signalen die niet bij verlatingsangst horen te onderscheiden van de signalen die wel bij deze stoornis horen. Ook wordt duidelijk dat hondeneigenaren meer bedreven zijn in het herkennen van signalen die fysieke sporen met zich meebrengen (zoals ontlasting of beschadigde meubels), dan signalen waarbij geen dergelijke sporen aanwezig zijn.

Bovendien wijst het onderzoek uit dat eigenaren van zogenaamde "gevoelige" hondenrassen en eigenaren die beweren bovengemiddeld goed te zijn in het herkennen van signalen, niet aantoonbaar beter presteren dan de eigenaren die dat niet beweren, bij het herkennen van verlatingsangstsignalen. De informatievoorziening vanuit fokkers en asielen lijkt tekort te schieten; een aanzienlijk deel van de hondeneigenaren geeft aan niet geïnformeerd te zijn over dit onderwerp door de bron waar zij hun hond(en) vandaan hebben.

In overweging nemende dat hoewel sommige signalen en oorzaken van verlatingsangst redelijk goed worden herkend, er nog steeds ruimte is voor verbetering in het begrijpen van deze stoornis onder hondeneigenaren. Het is van belang dat hierbij voldoende aandacht wordt geschonken aan signalen die mogelijk minder evident zijn. In deze context kunnen asielen en fokkers een belangrijke rol spelen door educatieve informatie aan te bieden. Het is gebleken dat een concrete cijfermatige maatstaf moeilijk kan worden toegepast op de mate van informatie van hondeneigenaren omtrent verlatingsangst. Desondanks blijkt dat er ruimte is voor groei in het begrip van de complexiteit van het herkennen van verlatingsangst bij honden. Daarom kan geconcludeerd worden dat de gemiddelde hondeneigenaar nog niet volledig adequaat geïnformeerd is over verlatingsangst bij honden, wat in lijn is met de initiële hypothese van dit onderzoek.

Ondanks de beperkingen en nuances die in overweging genomen moeten worden, biedt dit onderzoek een waardevolle inzage in het bewustzijn en begrip van hondeneigenaren over verlatingsangst bij honden. Het benadrukt het belang van voortdurende educatie en bewustwording onder hondeneigenaren en benoemt de mogelijke rol van asielen en fokkers bij het verstrekken van accurate informatie.

5.2 AANBEVELINGEN

Het is van belang om te benadrukken dat dit onderzoek een belangrijke stap heeft gezet in het begrijpen van de kennis en percepties van hondeneigenaren met betrekking tot verlatingsangst bij honden. Desondanks zijn er enkele factoren die de resultaten en conclusies kunnen nuanceren en die in toekomstige initiatieven en onderzoeken meegenomen kunnen worden.

5.2.1 AANBIEDING VAN INFORMATIE

Uit dit onderzoek blijkt dat diepgaande kennis over verlatingsangst bij honden onder hondeneigenaren schaars is. Vele signalen die op verlatingsangst kunnen duiden, worden nog niet goed herkend door hondeneigenaren. Het correct identificeren van deze signalen is echter cruciaal voor het voorkomen, diagnosticeren en behandelen van de stoornis. Het toegankelijk maken van deze kennis zou een positieve stap zijn om dit probleem aan te pakken. Dit kan worden gerealiseerd via flyers, posters, cursussen en iedere vorm van social media. Fokkers en asielen kunnen hier een rol in spelen door deze kennis actiever te delen.

5.2.2 VERVOLGONDERZOEK

5.2.2.1 INFORMATIE VAN FOKKER EN ASIEL

Een mogelijk vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op verschillende correlaties. Met behulp van dit enquête-model kan worden onderzocht of hondeneigenaren die zijn geïnformeerd door fokkers of asielen over verlatingsangst, daadwerkelijk een bredere kennis hebben dan de gemiddelde hondeneigenaar. Dit zou kunnen helpen om de rol te begrijpen die fokkers en asielen kunnen spelen in het educatieve proces van hondeneigenaren met betrekking tot dergelijke aangelegenheden.

5.2.2.2 ERVVARING MET VERLATINGSANGST

Een andere benadering zou kunnen zijn om te onderzoeken of hondeneigenaren die aangeven een hond met verlatingsangst te hebben (of vermoeden), daadwerkelijk meer kennis bezitten over het onderwerp. Aangezien niet elke hond dezelfde symptomen vertoont, kan worden nagegaan of deze hondeneigenaren alle signalen herkennen of alleen diegenen waarmee ze persoonlijke ervaring hebben.

5.2.2.3 ERVARING MET HONDEN

Verder kan er een correlatie-onderzoek plaatsvinden met betrekking tot algemene ervaring met honden. Mensen die hun hele leven al ervaring hebben met honden, hebben wellicht meer tijd gehad om kennis op te doen over diverse hond-gerelateerde aspecten. Hierdoor kunnen ze ook meer inzicht hebben in verlatingsangst bij honden.

5.2.2.4 INTERNATIONALE SCHAAL

Ten slotte zou een vergelijkbaar onderzoek op internationale schaal worden uitgevoerd. Het betrekken van meerdere landen vergroot de doelgroep, wat vaker invullen van de enquête vereist. Door diverse landen in dit onderzoek te betrekken, kan de kennis van hondeneigenaren over verlatingsangst bij honden met verschillende nationaliteiten worden vergeleken. Omdat normen en waarden met betrekking tot dit onderwerp sterk kunnen variëren tussen landen, kan deze internationale vergelijking interessante inzichten opleveren.

6. LITERATUURLIJST

- AlleCijfers. (2023-a). *Statistieken provincie Utrecht*. Geraadpleegd op 17 augustus, van <https://allecijfers.nl/provincie/utrecht/>
- AlleCijfers. (2023-b). *Statistieken provincie Zuid-Holland*. Geraadpleegd op 17 augustus, van <https://allecijfers.nl/provincie/zuid-holland/>
- All Pets. (2021, oktober). *Adrenaline Levels and your Pet*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.allpetseducationandtraining.com.au/adrenaline-levels.html>
- Amat, M., Camps, T., Le Brech, S., & Manteca, X. (2014). Separation anxiety in dogs: The implications of predictability and contextual fear for behavioural treatment. *Animal Welfare*, 23(3), 263-266.
- Antropomorphism. (z.d.). In *Britannica*. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://www.britannica.com/topic/anthropomorphism>
- ASPCA. (z.d.). *Separation anxiety*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.asPCA.org/pet-care/dog-care/common-dog-behavior-issues/separation-anxiety>
- Ballantyne, K. C. (2018). Separation, confinement, or noises: what is scaring that dog?. *Veterinary Clinics: Small Animal Practice*, 48(3), 367-386.
- Bamberger, M., & Houpt, K. A. (2006). Signalment factors, comorbidity, and trends in behavior diagnoses in dogs: 1,644 cases (1991–2001). *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 229(10), 1591-1601.
- Bamberger, M., & Houpt, K. A. (2006). Signalment factors, comorbidity, and trends in behavior diagnoses in dogs: 1,644 cases (1991–2001). *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 229(10), 1591-1601.
- Benders, L. (2020, 14 augustus). *Validiteit en betrouwbaarheid in een enquête*. Scribbr. Geraadpleegd op 17 augustus 2021, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/validiteit-en-betrouwbaarheid-een-enquete/>
- Breckinridge Park. (z.d.). *Dog Anxiety: Why Is Your Dog Nervous?* Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://bpah.net/dog-anxiety-why-is-your-dog-nervous/>
- Burke, A. (2018, 3 juli). *Common Fears and Phobias in Dogs and How to Help Treat Them*. American Kennel Club. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.akc.org/expert-advice/training/common-fears-and-phobias-in-dogs/>
- Clark, G. I., & Boyer, W. N. (1993). The effects of dog obedience training and behavioural counselling upon the human-canine relationship. *Applied Animal Behaviour Science*, 37(2), 147-159.
- Dierenkliniek den Heuvel. (z.d.). *Verlatingsangst*. Geraadpleegd op 21 april 2023, van <https://www.dierenkliniekdenheuvel.nl/advies/hond/verlatingsangst/>
- Dinwoodie, I. R., Dwyer, B., Zottola, V., Gleason, D., & Dodman, N. H. (2019). Demographics and comorbidity of behavior problems in dogs. *Journal of Veterinary Behavior*, 32, 62-71.
- Discus. (2021, 8 september). *Verlatingsangst bij honden herkennen en voorkomen*. Geraadpleegd op 22 april 2023, van <https://www.discus.nl/news/verlatingsangst-hond/>

Downs, A. (2021, 22 juni). *20 Farm Dog Breeds for Living in the Country*. Geraadpleegd op 4 juli 2023, van <https://topdogtips.com/farm-dog-breeds/>

Eveleens, M. (z.d.). *Hoe herken je een gezonde hond?* De Groene Os. Geraadpleegd op 5 mei 2023, van <https://degroeneos.nl/hoe-herken-gezonde-hond/>

Boardman, H. Farnworth, M.J. (2022). Changes to adult dog social behaviour during and after COVID-19 lockdowns in England: a qualitative analysis of owner perception. *Animals*, 12(13), 1682.

Flannigan, G., & Dodman, N. H. (2001). Risk factors and behaviors associated with separation anxiety in dogs. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 219(4), 460-466.

Furbo. (2022, 15 november). *10 Dog Breeds With the Worst Separation Anxiety*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://furbo.com/blog/en/article/10-dog-breeds-with-the-worst-separation-anxiety>

Gray, A. (2020). Impending dog behaviour crisis following COVID-19 lockdown. *Vet. Rec*, 187(8).

Hanging with Hounds. (z.d.). *What is Canine Cognitive Dysfunction?* Geraadpleegd op 21 augustus 2023, van <https://hangingwithhounds.ca/canine-cognitive-dysfunction/>

Hersenletsel-uitleg. (z.d.). *Limbisch systeem*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.hersenletsel-uitleg.nl/gevolgen-per-hersengebied/limbisch-systeem>

Ho, J., Hussain, S. & Sparagano, O. (2021, 7 mei). *Did the COVID-19 Pandemic Spark a Public Interest in Pet Adoption?* *Frontiers*. Geraadpleegd op 20 mei 2023, van <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fvets.2021.647308/full>

Horwitz, D. & Landsburg, G. (z.d.). *Separation anxiety may be preventable with proper socialization and training when a puppy*. VCA. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://vcahospitals.com/know-your-pet/separation-anxiety-in-dogs>

Jones, J. (2022, 27 oktober). *What does it mean when a dog's ears are held back?* Geraadpleegd op 21 augustus 2023, van <https://www.relievet.com/blogs/tips/what-does-it-mean-when-dogs-ears-are-back>

Joyner, L. (2021, 26 juli). *10 dog breeds most likely to suffer from separation anxiety*. Country Living. Geraadpleegd op 18 augustus 2023, van <https://www.countryliving.com/uk/wildlife/dog-breeds/a37125946/dog-breeds-suffer-separation-anxiety/>

Lammerse, V. (2021, 20 juli). Na 14.000 jaar domesticatie hebben honden dezelfde cognitieve vermogens als menselijke baby's. *Scientias*. Geraadpleegd op 13 juni 2023, van <https://scientias.nl/na-14-000-jaar-domesticatie-hebben-honden-dezelfde-cognitieve-vermogens-als-menselijke-babys/>

LECA. (2018, 1 oktober). *The Myth of the Pack*. Geraadpleegd op 5 mei 2023, van <https://www.lecaacademy.com/post/the-myth-of-pack-training-for-dogs>

McCrave, E. A. (1991). Diagnostic criteria for separation anxiety in the dog. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 21(2), 247-255.

Mizner Bioscience. (z.d.). *Top 4 Dog Breeds Most Likely to Suffer from Separation Anxiety*. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.miznerbioscience.com/top-4-dog-breeds-most-likely-to-suffer-from-separation-anxiety/>

Mota-Rojas, D., Mariti, C., Zdeinert, A., Riggio, G., Mora-Medina, P., del Mar Reyes, A., ... & Hernández-Ávalos, I. (2021). Anthropomorphism and its adverse effects on the distress and welfare of companion animals. *Animals*, 11(11), 3263.

Ogata, N. (2016). Separation anxiety in dogs: What progress has been made in our understanding of the most common behavioral problems in dogs?. *Journal of Veterinary Behavior*, 16, 28-35.

Ostojić, L., & Clayton, N. S. (2014). Behavioural coordination of dogs in a cooperative problem-solving task with a conspecific and a human partner. *Animal cognition*, 17, 445-459.

Parks, S. (z.d.). *The Real Story Behind Dog Separation Anxiety and Why It's So Scary*. The Dog People. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.rover.com/blog/separation-anxiety-dogs-happen/>

Parthasarathy, V., & Crowell-Davis, S. L. (2006). Relationship between attachment to owners and separation anxiety in pet dogs (*Canis lupus familiaris*). *Journal of Veterinary Behavior*, 1(3), 109-120.

Quantilope. (2023, 10 januari). *How To Capture Honest Answers on a Survey*. Geraadpleegd op 11 juli 2023, van <https://www.quantilope.com/resources/how-to-capture-honest-answers-on-survey>

Reisner, I. (2012, november/december). *Canine separation anxiety*. Today's Veterinary Practice. Geraadpleegd op 5 juli 2023, van <https://todaysveterinarypractice.com/behavior/on-your-best-behavior-canine-separation-anxiety/>

Russell, C. (2021, 19 augustus). *Your Dog's Brain, Fear and Stress*. Clare Teaching Dogs. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.clareteachingdogs.com/post/your-dog-s-brain-fear-and-stress>

Sargisson, R. J. (2014). Canine separation anxiety: strategies for treatment and management. *Veterinary Medicine: Research and Reports*, 143-151.

Scribbr. (z.d.). *Soorten interviews: (on- of semi-)gestructureerd en focusgroep*. Geraadpleegd op 22 augustus 2023, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/soorten-interviews/>

Scriptium. (2023, 7 juni). *Hoe waarborg je de betrouwbaarheid en validiteit van een enquête?* Geraadpleegd op 11 juli 2023, van <https://www.scriptium.nl/betrouwbaarheid-vragenlijst/>

Seksel, K., & Lindeman, M. J. (2001). Use of clomipramine in treatment of obsessive-compulsive disorder, separation anxiety and noise phobia in dogs: a preliminary, clinical study. *Australian Veterinary Journal*, 79(4), 252-256.

Seksel, K. (2013). Separation anxiety in dogs and cats with reference to homeostasis. *Science Week* 2013, 22.

Separation Anxiety Dog Pro. (2022, 3 mei). *What are pre-departure cues and do I need to avoid them during separation anxiety dog training?* Separation Anxiety Dog Pro. Geraadpleegd op 22 april 2023, van <https://www.separationanxietydogpro.com/what-are-pre-departure-cues-and-do-i-need-to-avoid-them-during-separation-anxiety-dog-training/>

Sherman, B. L., & Mills, D. S. (2008). Canine anxieties and phobias: an update on separation anxiety and noise aversions. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 38(5), 1081-1106.

SurveyMonkey. (z.d.). *Calculate your margin of error*. Geraadpleegd op 11 juli 2023, van <https://www.surveymonkey.com/mp/margin-of-error-calculator/>

Tom. (2022, 8 september). *Border Collies en verlatingsangst*. Alles Over Collies. Geraadpleegd op 31 juli 2023, van <https://allesovercollies.nl/border-collies-en-verlatingsangst/>

Van Dongen, D. (z.d.). *De behoeften van een hond*. Doggo. Geraadpleegd op 4 mei 2023, van <https://www.doggo.nl/artikelen/aanschaf-van-een-hond/de-behoeften-van-een-hond/>

7. BIJLAGEN

BIJLAGE I FACEBOOK POST

Chelsea Wennekes · Jun 19 · 🌐

Hoi!

Verlatingsangst is een stoornis die regelmatig voorkomt bij honden, maar toch vaak onopgemerkt blijft. Ik doe mijn scriptie hierover om dit onder de aandacht te brengen en zou jullie hulp hier goed bij kunnen gebruiken!

Heb jij een hond of heb jij ooit een hond gehad?

Zou je dan alsjeblieft deze enquête voor mij willen invullen?

Verlatingsangst bij honden

De enquête is een onderdeel van mijn scriptie over verlatingsangst bij honden en hoe er eigenlijk over wordt gesproken. In de enquête wordt een aantal dingen gevraagd over u en uw hond(en). Vervolgens zal er worden gevraagd wat uw ervaring met/kennis van verlatingsangst bij honden is. De enquête duurt 5 tot 10 minuten.

Graag antwoord geven op basis van de hond(en) die u op dit moment in bezit heeft. Als u momenteel geen hond heeft maar in het verleden wel, graag antwoord geven op basis van de meest recente hond. Uw antwoorden worden enorm gewaardeerd, dus bedankt voor!

BIJLAGE II ENQUÊTE

Verlatingsangst in honden

Deze enquête is een onderdeel van mijn scriptie over verlatingsangst in honden en hoe weinig er eigenlijk over wordt gesproken. In de enquête worden een aantal dingen gevraagd over u en uw hond(en). Vervolgens zal er worden gevraagd wat uw ervaring met/kennis over verlatingsangst in honden is. De enquête duurt 5 tot 10 minuten.

Graag antwoord geven op basis van de hond(en) die u op dit moment in bezit heeft. Als u op het moment geen hond heeft maar in het verleden wel, graag antwoord geven op basis van uw meest recente hond. Uw antwoorden worden enorm gewaardeerd, dus bedankt voor uw tijd en moeite om dit in te vullen!

Chelsea Wennekes

chelseawennekes47@gmail.com
Ander account

Niet gedeeld

* Verplichte vraag

Waar komt u vandaan? *

- ☐ Drenthe
- ☐ Friesland
- ☐ Flevoland
- ☐ Groningen
- ☐ Leeuwarden
- ☐ Limburg
- ☐ Noord-Brabant
- ☐ Noord-Holland
- ☐ Overijssel
- ☐ Utrecht
- ☐ Zeeland
- ☐ Zuid-Holland
- ☐ Anders: _____

Heeft u een hond op het moment, heeft u in het verleden een hond gehad of beiden?*

- ☐ Ik heb op het moment een hond
- ☐ Ik heb in het verleden een hond gehad
- ☐ Ik heb nu een hond en ik heb eerder ook een hond gehad

Waar heeft u uw (huidige/meest recente) hond(en) vandaan? *

- ☐ Fokker
- ☐ Asiel
- ☐ Via vrienden/familie
- ☐ Dierenwinkel
- ☐ Advertentie in een krant of op internet
- ☐ Geïmporteerd uit het buitenland
- ☐ Anders: _____

Van welk ras is/zijn/was uw hond(en)? *

Jouw antwoord

Hoe oud is/zijn uw hond(en)? (alleen invullen als u op dit moment een hond heeft)

- ☐ Jonger dan een jaar
- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7
- ☐ 8
- ☐ 9
- ☐ 10
- ☐ 11
- ☐ 12
- ☐ 13
- ☐ 14
- ☐ 15
- ☐ 16
- ☐ 17
- ☐ 18
- ☐ Anders: _____

Vanaf welke leeftijd was uw hond in uw bezit? (antwoord mag in weken, maanden of jaren) *

- ☐ Jonger dan 8 weken
- ☐ Tussen 8 weken en 3 maanden
- ☐ Tussen 3 maanden en 1 jaar
- ☐ Tussen 1 jaar en 7 jaar
- ☐ Ouder dan 7 jaar

Uw kennis over verlatingsangst

Weet u wat verlatingsangst is? *

- ☒ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Ik heb er wel van gehoord, maar ik weet niet precies wat het inhoudt

Is/was uw eigen hond gediagnosticeerd met een angststoornis? *

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Niet officieel gediagnosticeerd, maar ik vermoed wel dat mijn hond dit heeft/had

Zo ja, om welke angststoornis gaat het?

- ☐ Verlatingsangst
- ☐ Angst voor luide/plotse geluiden
- ☐ Sociale angststoornis
- ☐ Angst voor reizen (auto, trein etc.)
- ☐ Gegeneraliseerde angststoornis
- ☐ Anders: _____

Naar uw weten, hoe oud was uw hond toen hij/zij deze stoornis heeft ontwikkeld?

- ☐ Jonger dan 8 weken
- ☐ Tussen 8 weken en 3 maanden
- ☐ Tussen 3 maanden en 1 jaar
- ☐ Tussen 1 jaar en 7 jaar
- ☐ Ouder dan 7 jaar

Op basis van welke symptomen is deze stoornis gediagnosticeerd? Of op basis van welke symptomen heeft u een vermoeden?

Jouw antwoord _____

Denkt u dat hondeneigenaren zelf een invloed kunnen hebben op het ontwikkelen van verlatingsangst? *

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

Waardoor denkt u dat deze stoornis * veroorzaakt kan worden? (Graag alle oorzaken aanvinken waarvan u denkt dat ze van toepassing zijn)

- ☐ Verveling
- ☐ Geschiedenis van gelimiteerd sociaal contact
- ☐ Eenzaamheid
- ☐ Gehoorverlies
- ☐ Verlaten of gedumpt zijn
- ☐ Verandering in de gebruikelijke planning
- ☐ Onweer
- ☐ Verandering van verblijfplaats
- ☐ Vermindering gezichtsvermogen
- ☐ Een ziekte/aandoening
- ☐ Eerdere negatieve ervaring met alleen gelaten worden
- ☐ Vuurwerk
- ☐ Achteruitgang in cognitief begrip
- ☐ Geheugenverlies

Op een schaal van 1 tot 5 hoe goed denkt u zelf verlatingsangst in honden te kunnen herkennen? *

Heel slecht

- 1 ☐
- 2 ☐
- 3 ☐
- 4 ☐
- 5 ☐

Heel goed

Zou u (uit uw hoofd) zo veel mogelijk voorbeelden kunnen geven van signalen/gedragingen van deze stoornis?

Jouw antwoord _____

**U treft een plas urine of ontlasting *
aan bij terugkomst**

Zou u dit koppelen aan
verlatingsangst?

- ☐ Ja
☐ Nee
☐ Misschien

Zo niet, wat zou u er anders van
denken? (niets is ook een antwoord)

Jouw antwoord

**Een buurman die komt klagen dat
uw hond in uw afwezigheid veel
heeft lopen blaffen/janken ***

Zou u dit koppelen aan
verlatingsangst?

- ☐ Ja
☐ Nee
☐ Misschien

Zo niet, wat zou u er anders van
denken? (niets is ook een antwoord)

Jouw antwoord

**Zelfverwonding: uw hond heeft
wonden opgelopen in uw
afwezigheid die niet te verklaren
zijn ***

Zou u dit koppelen aan
verlatingsangst?

- ☐ ja
☐ Nee
☐ Misschien

Zo niet, wat zou u er anders van
denken? (niets is ook een antwoord)

Jouw antwoord

**Het eten van uw hond is in uw
afwezigheid onaangeraakt
gebleven ***

Zou u dit koppelen aan
verlatingsangst?

- ☐ Ja
☐ Nee
☐ Misschien

Zo niet, wat zou u er anders van
denken? (niets is ook een antwoord)

Jouw antwoord

**Heeft uw eigen hond een van de
eerder besproken signalen wel eens
vertoond? ***

- ☐ Ja
☐ Nee
☐ Weet ik niet

Zo ja, Welke stap(pen) heeft u
vervolgens genomen om dit te
voorkomen in de toekomst? (niets is
ook een antwoord)

Jouw antwoord

Waar heeft u uw kennis over dit
onderwerp vandaan? (graag alle
opties aanvinken die van toepassing
zijn voor u)

- ☐ Fokker
☐ Asiel
☐ Dierenarts
☐ Internet
☐ Krant
☐ Familie/vrienden
☐ Ik had nog geen/nauwelijks kennis
over dit onderwerp
☐ Anders:

Denkt u, dat u na het invullen van
deze enquête meer op de hoogte bent
van de signalen en ze zo beter kan
herkennen?

Nee

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

5 ☐

Ja

Vorige

Verzenden

Formulier

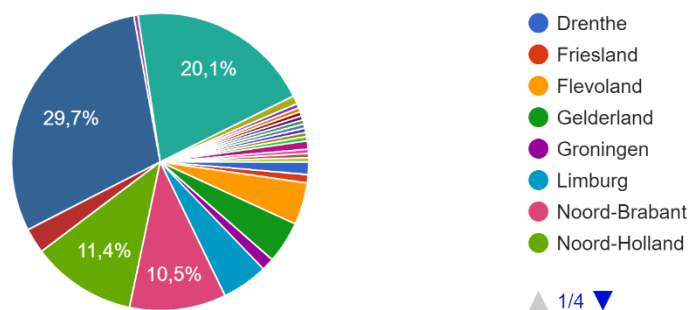
wis

BIJLAGE III ENQUÊTE RESULTATEN ACHTERGRONDINFORMATIE

Figuur 8

Resultaten van de vraag: "In welke provincie woont u op dit moment?"

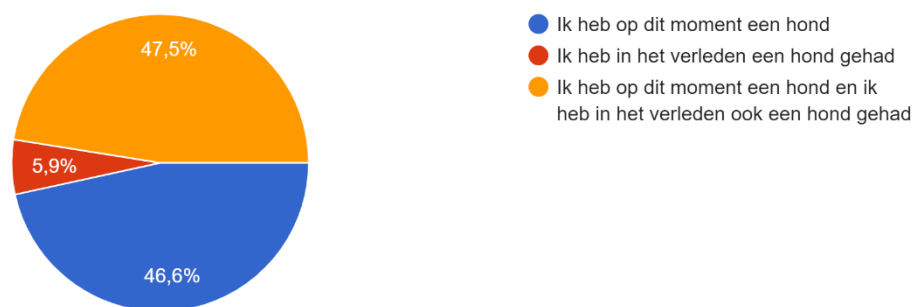
219 antwoorden

Figuur 9

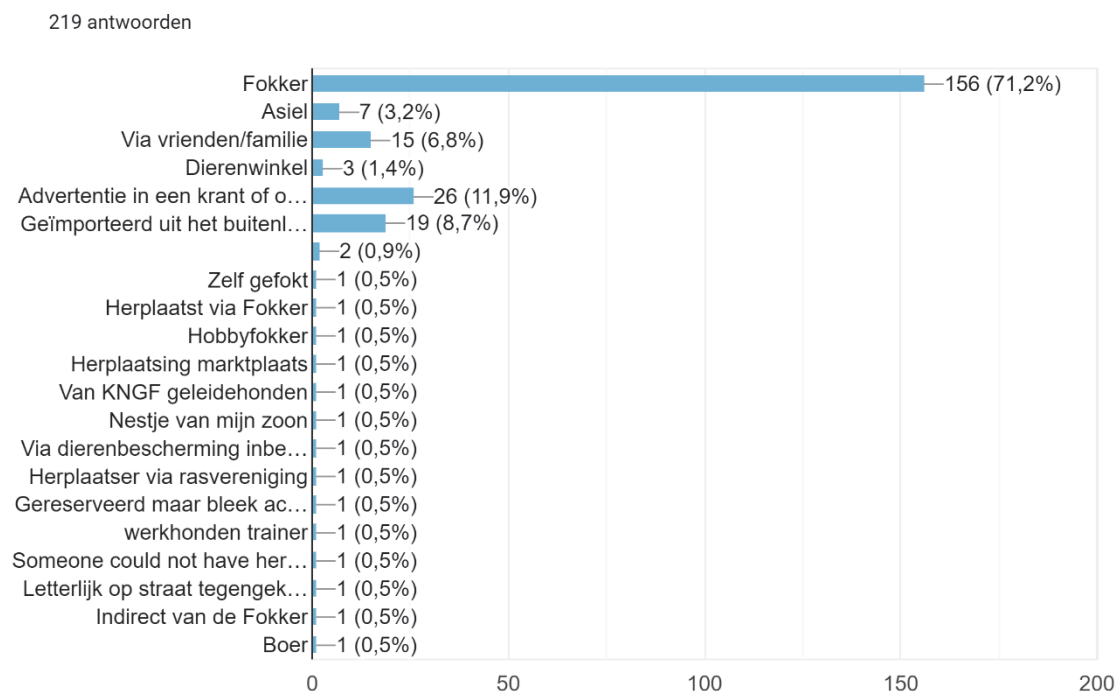
Resultaten van de vraag: "Heeft u een hond op dit moment, heeft u in het verleden een hond gehad of beide?"

219 antwoorden

Figuur 10

Resultaten van de vraag: "Waar heeft u uw (huidige/meest recente) hond(en) vandaan?"

Tabel 19 Alle antwoorden over hondenras(sen)

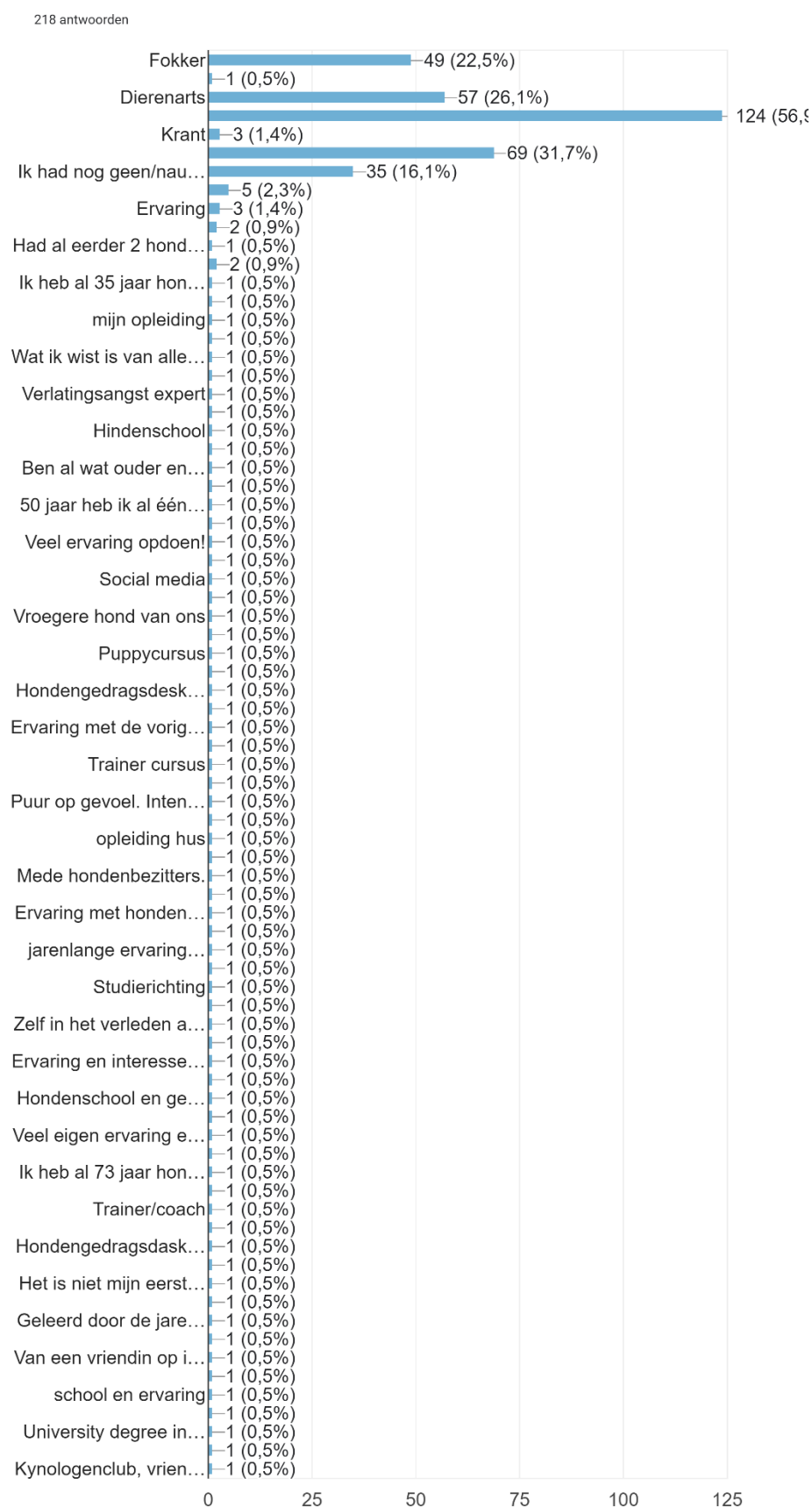
Ras
Labrador
Ierse Terriër
Een onbekende mix
Tibetaanse Terriër
Amerikaanse Stafford
Tibetaanse Terriër en kruising labrador/ bordercollie
Coton de Tulear
Lijkt op Tibetaanse Terriër
Chihuahua, parson russel, kruising Corgy
Cane corso
Border Collie
Kruising Terrier
Nu een Tibetaanse Terriër, vroeger : poedel Toy, briard,cavalier King Charles
Australische Herder
Boomer
Bouvier en havenees. De hond met verlatingsangst was een American Indian dog.. Maar als hondengedragdeskundige kom ik met regelmaat in aanraking met honden Met dit probleem
Markiesje niet raszuiver
Kooikerhondje
Mix spaanse mastiff en labrador
Nu een Ierse terriër, voorheen Kerry blue terriër, Lakeland terrier, fox terriër
Mix van Cockerspaniël en bordercollie
Ierse Terriër, Dwergpoedel
Mopshond
Galgo Mastin mix
Franse Bulldog
fox Terrier

Vuilnisbak
 Border Terrier
 Bastaard sledehond
 Spaanse waterhond en Spaanse schaapsherder.
 Tibetaanse Terriër - Schapendoes
 Boulab (kruising Berner-labrador)
 Shihtzu en maltezer
 Tibetaanse Terriër 2x
 Duitse herder
 Berner sennen
 Tibetaanse Terriërs
 Jack Russels
 Corgi
 Tibetaanse Terriër newfoundlander
 Draadhaar Vizsla en een Ierse Terriër.
 Maltezer x Tibetaanse Terriër
 Akita, Golden Retriever, Canadese herder, Spaanse straat hondjes 2 x , Berner sennen, Tibetaanse Terriër
 Australische herder, witte herder, akita
 Kruising boerenfox x Jack Russel en nu een Ierse Terriër
 Cane Corso 2x en een Kruising dog/terriër
 2 Chihuahua's en kruising van 50 cm hoog
 Cocker spaniels
 Podenco en Podenco mix
 Poedel/Teckel/Airedale/Welsh/Ierse Terriër
 Tibetaanse Terriër, bobtails
 Border Collie / Hazewindhond mix
 Rottweiler Jack Russel en 2 Ierse Terriërs
 Golden Retriever en Tibetaanse Terriër
 Mix podenco Stafford
 Jack Russel
 Australian Labradoodle x Koningspoedel
 Berner Sennen& Vuilnisbakkie
 Tibetaanse Terriër en kruising labrador
 shih tzu maltezer
 50% herder 50%onbekend
 Engelse cocker Spaniel
 Podenco kruising
 Labrador retriever
 Bullmastiff
 Teckels gladhaar en ruwhaar.
 Jack Russel, Golden Retriever, Maltezer
 Maltipoo
 Huidige hond is een bordercollie, voorheen de volgende rassen gehad: westie, labrador, witte herder, duitse herder kruising mechelaar
 Kruising mechelse herder - stafford
 Malthees Leeuwte x shiui tzu x pekinees
 Schotse herder
 Fox terriër
 Middelgrote kruising
 Labrador retriever en Galgo Espagnol
 Labradors
 Hollandse Herder
 Labradoodle
 Sheltie
 Kangals
 Duitse herder x Golden Retriever
 Cane Corso & Jack Russel
 Welshe springerspäniel
 Jack Russel Terriër
 Border Collie en corgi

Mix Chihuahua
 Welsh Corgi Cardigan en Labradoodle
 Chihuahua
 Golden Retriever
 Kooikerhondjes
 Friese stabij
 Pekinees
 Kruisingen
 Labradoodle en kruising Cairnterrier
 Jack Russel, Labrador (overleden)
 Gordon Setter, Cocker Spaniel
 Husky X Border Collie
 toy poedels, kruizing malthezer/yorki en nu kruizing malthezer chitchat chitzu
 Weimaraner
 Border Collies...Australische Herder
 F
 Mechelse herder
 Flatcoat retriever
 Labradoodle F4
 Cocker spaniel en labradoodle
 Labrador en Mix Griekenland
 Shih tzu
 Labradoodel , teckel, border
 Whippet
 Border Collies
 Australian Labradoodle
 Border Collie x stabij
 Boomer, kruising maltezer/chi tzu
 sharpei Chihuahua
 Pomeranian cross bordercollie
 Labrador (bruin)
 Labrador-retriever en nu een doodle
 Hond 1: Labradoodle gemixt met toller retriever hond 2; een beagle
 kruising tussen een Pekingees en een chichu
 Friese Stabij en een mix
 Nova Duck Tolling Retriever en Duitse Staander Langhaar
 Malthezer

Figuur 11

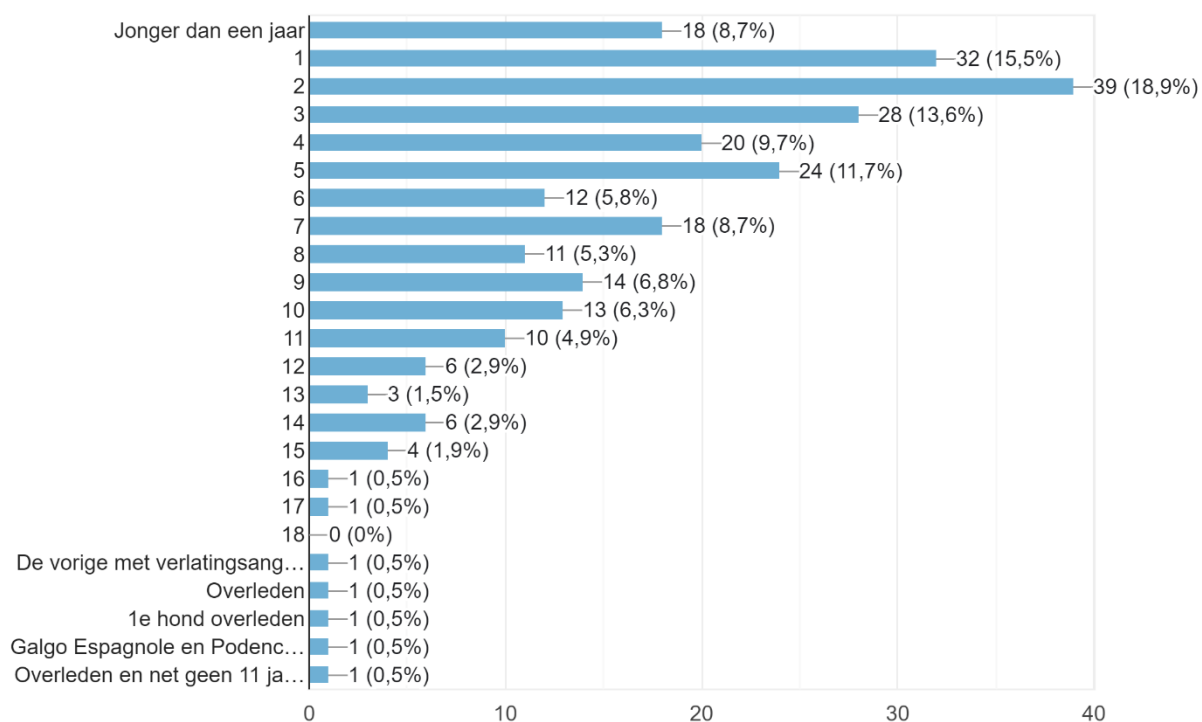
Resultaten van de vraag: "Waar heeft u uw kennis over dit onderwerp vandaan?"

Figuur 12

Resultaten van de vraag: "Hoe oud is/zijn uw hond(en)?"

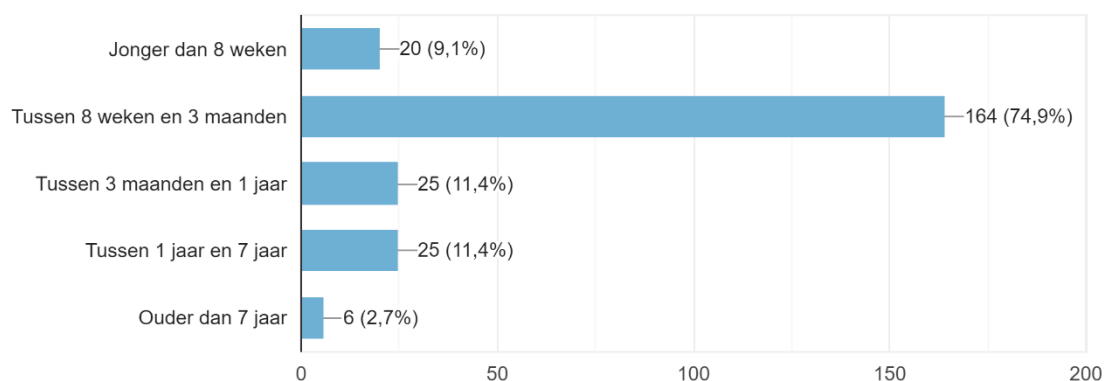
206 antwoorden

Figuur 13

Resultaten van de vraag: "Vanaf welke leeftijd was/waren uw hond(en) in uw bezit?"

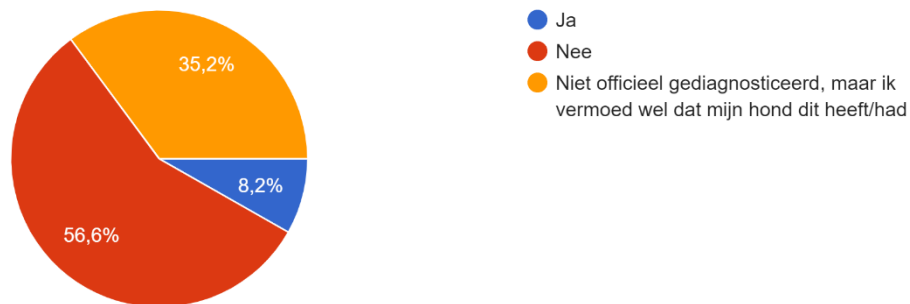
219 antwoorden

Figuur 14

Resultaten van de vraag: "Is/was uw eigen hond gediagnosticeerd met een angststoornis?"

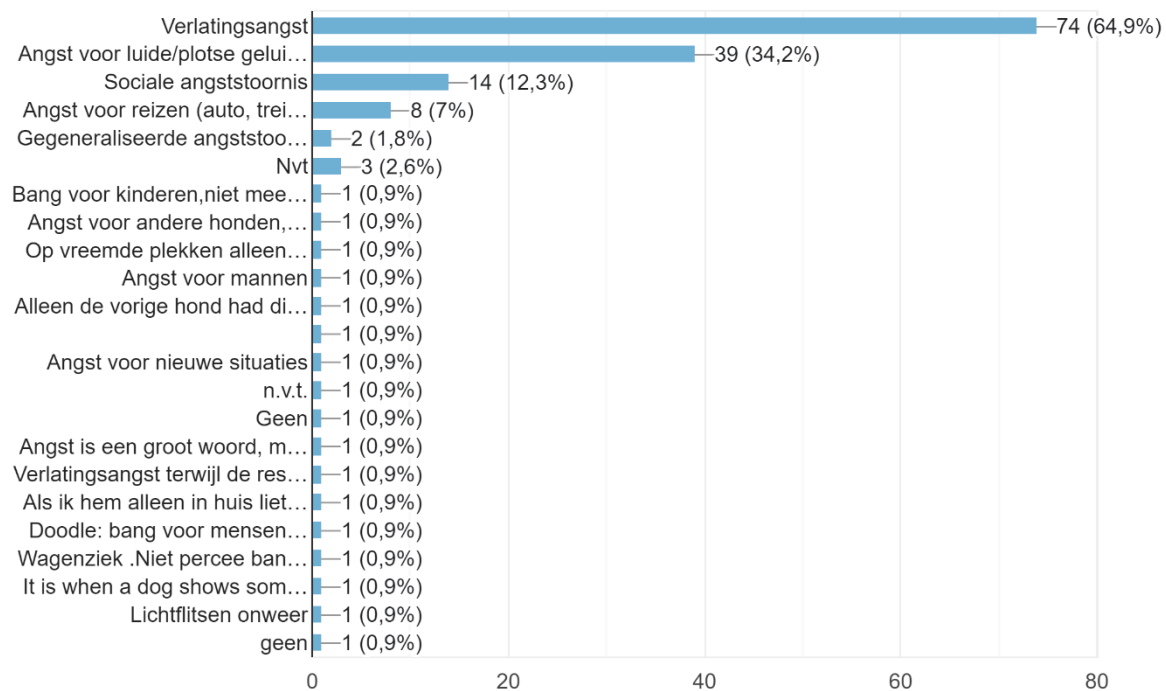
219 antwoorden

Figuur 15

Resultaten van de vraag: Zo ja, om welke angststoornis(sen) gaat het?"

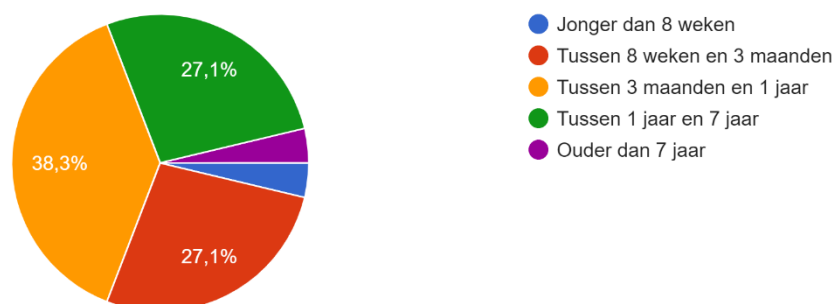
114 antwoorden

Figuur 16

Resultaten van de vraag: "Naar uw weten, hoe oud was uw hond toen hij/zij deze stoornis(sen) heeft ontwikkeld?"

107 antwoorden

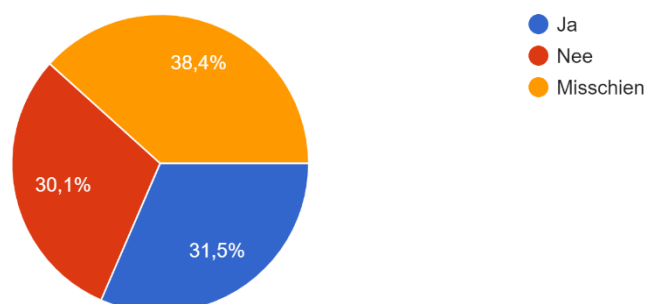

BIJLAGE IV ENQUÊTE RESULTATEN SIGNALLEN VOOR VERTREK

Figuur 17

Resultaten van de vraag: "Bibberen/beven/trillen - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

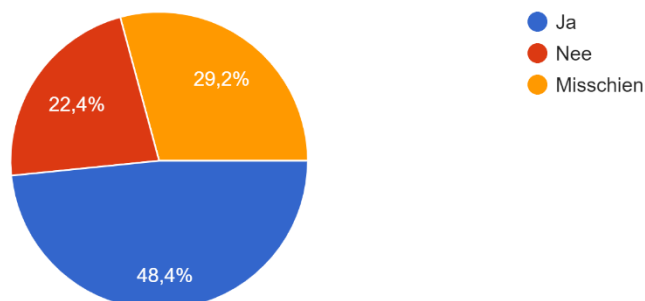
Tabel 20 Alternatieve oorzaken van "bibberen/beven/trillen" volgens de respondenten

Oorzaak
Bangigheid
Angst
Stress
Kou
Ziekte
Spanning

Figuur 18

Resultaten van de vraag: "Tegen eigenaar of deur aanspringen bij vertrek - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

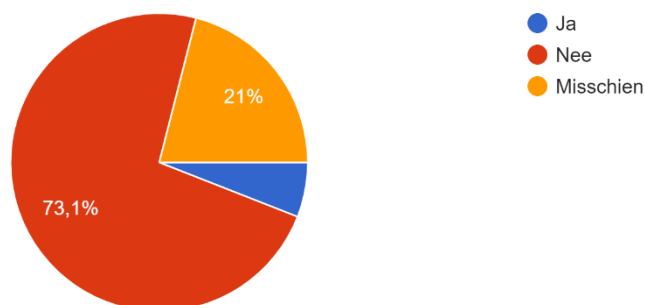
Tabel 21 Alternatieve oorzaken van “tegen eigenaar of deur aanspringen bij vertrek” volgens respondenten

Oorzaak
Aandacht nodig
Mee willen met het baasje
Enthousiasme
Moeten plassen

Figuur 19

Resultaten van de vraag: "Overtollig niezen - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

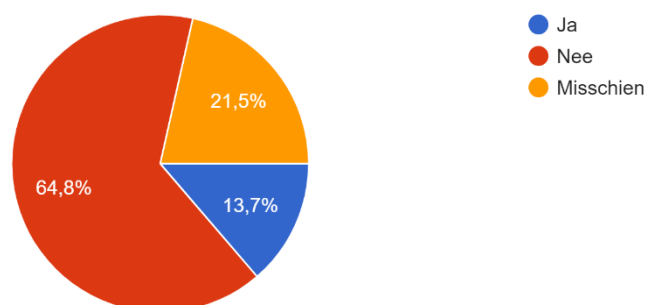
Tabel 22 Alternatieve oorzaken van “overtollig niezen” volgens respondenten

Oorzaak
Allergie
Enthousiasme
Hooikoorts
Gezondheidsprobleem
Verkoudheid

Figuur 20

Resultaten van de vraag: "Graven - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

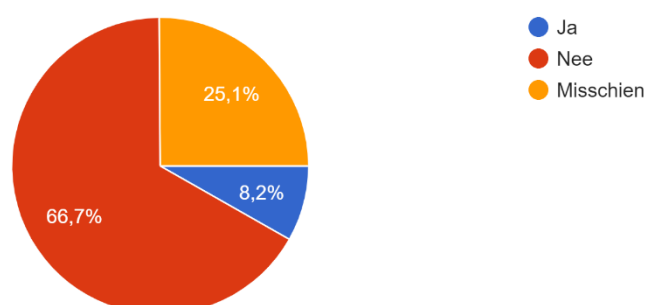
Tabel 23 Alternatieve oorzaken van "graven" volgens respondenten

Oorzaak
Speelsheid
Verveling
Plekje maken
Iets begraven
Geur afzetten

Figuur 21

Resultaten van de vraag: "Snel staart kwispelen - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

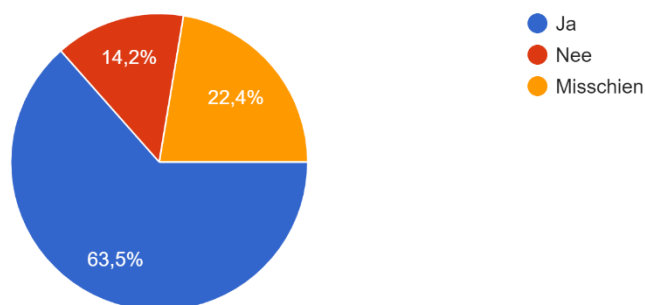
Tabel 24 Alternatieve oorzaken van "Snel staart kwispelen" volgens respondenten

Oorzaak
Blijdschap
Enthousiasme
Opwinding
Spanning
Zenuwachtigheid

Figuur 22

Resultaten van de vraag: "Ijsberen/cirkelen - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

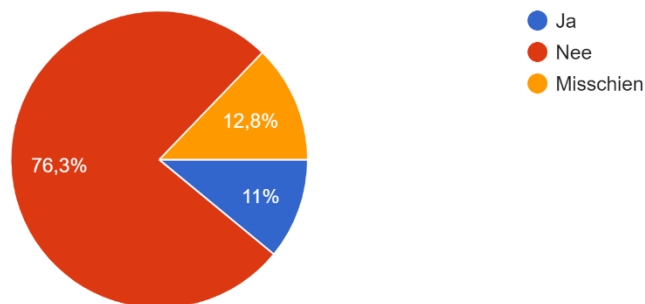
Tabel 25 Alternatieve oorzaken van "ijsberen/cirkelen" volgens respondenten

Oorzaak
Onrust
Verveling
Moeten plassen

Figuur 23

Resultaten van de vraag: "Uw hond rent naar u toe, na het horen van vuurwerk - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

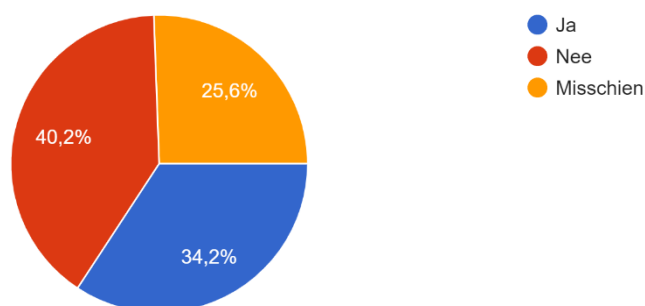
Tabel 26 Alternatieve oorzaken van “uw hond rent naar u toe, na het horen van vuurwerk” volgens respondenten

Oorzaak
Angst voor vuurwerk
Angst voor lawaai

Figuur 24

Resultaten van de vraag: "Hijgen - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

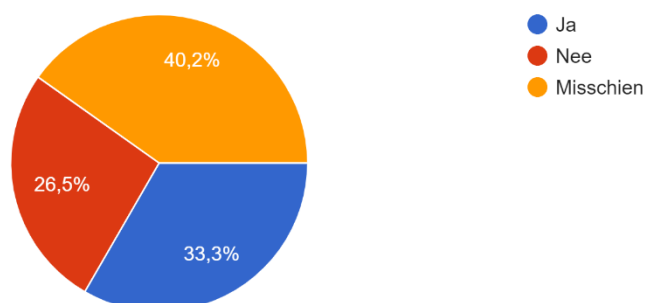
Tabel 27 Alternatieve oorzaken van “hijgen” volgens respondenten

Oorzaak
Warmte
Stress
Uitgeput/moe

Figuur 25

Resultaten van de vraag: "De oren van uw hond zijn naar achter gespitst - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

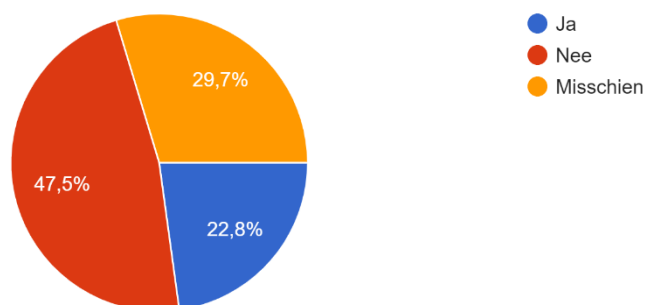
Tabel 28 Alternatieve oorzaken van “naar achter gespitste oren” volgens respondenten

Oorzaak
Angst
Onzekerheid
Blijheid

Figuur 26

Resultaten van de vraag: "Overtollig kwijlen - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

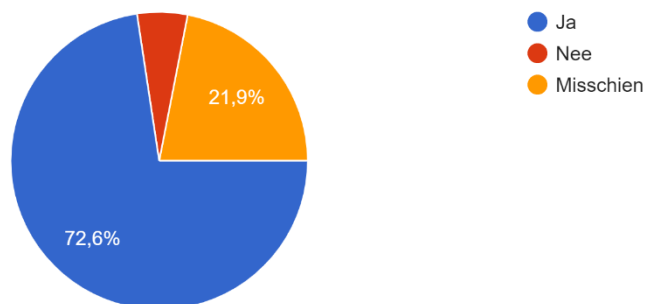
Tabel 29 Alternatieve oorzaken van “overtollig kwijlen” volgens respondenten

Oorzaak
Stress
Spanning
Raskenmerk
Warmte
Honger

Figuur 27

Resultaten van de vraag: "Piepen - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

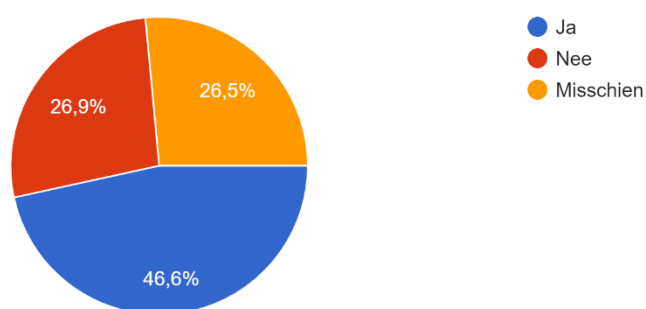
Tabel 30 Alternatieve oorzaken van “piepen” volgens respondenten

Oorzaak
Moeten plassen
Pijn
Angst

Figuur 28

Resultaten van de vraag: "Poging doen tot ontsnappen - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

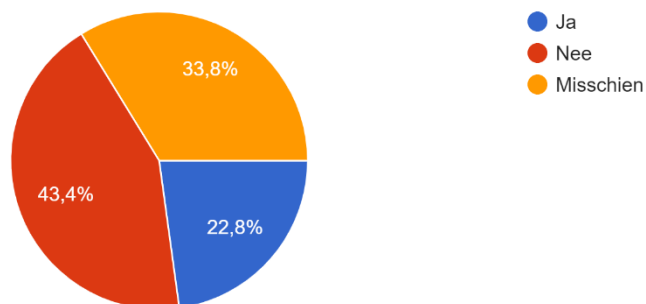
Tabel 31 Alternatieve oorzaken van “poging doen tot ontsnappen” volgens respondenten

Oorzaak
Jaaggedrag
Angst
Ondeugd

Figuur 29

Resultaten van de vraag: "Overmatig likken - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

Tabel 32 Alternatieve oorzaken van “overmatig likken” volgens respondenten

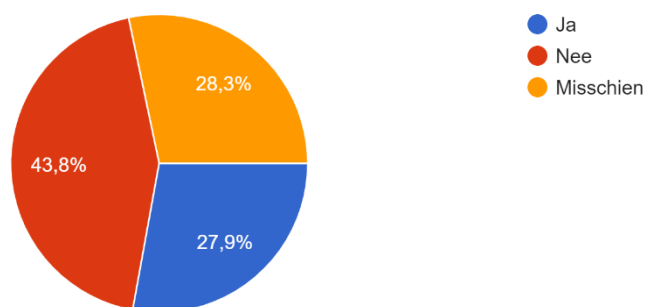
Oorzaak
Stress
Irritatie
Allergie
Pijn

BIJLAGE V ENQUÊTE RESULTATEN SIGNALLEN NA TERUGKOMST

Figuur 30

Resultaten van de vraag: "Overmatige blijdschap bij terugkeer van eigenaar - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

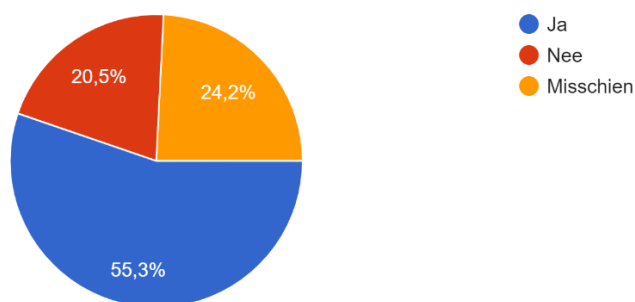
Tabel 33 Alternatieve oorzaken van “overmatige blijdschap bij terugkeer van eigenaar” volgens respondenten

Oorzaak
Blijdschap
Enthousiasme

Figuur 31

Resultaten van de vraag: "Vernielen van meubels/kleding/andere eigendommen - Als u dit gedrag zou waarnemen bij uw hond, zou u dit dan koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

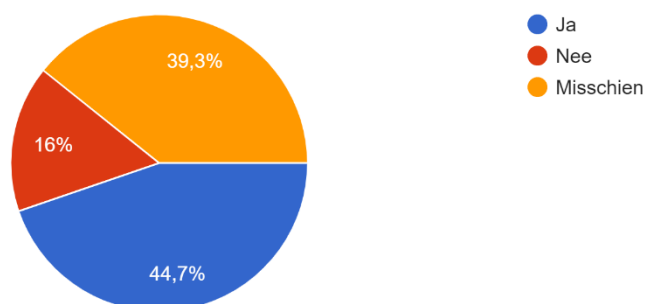
Tabel 34 Alternatieve oorzaken van “vernien van meubels/kleding/andere eigendommen” volgens respondenten

Oorzaak
Verveling
Slechte opvoeding

Figuur 32

Resultaten van de vraag: "U treft een plas urine of ontlasting aan bij terugkomst - Zou u dit koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

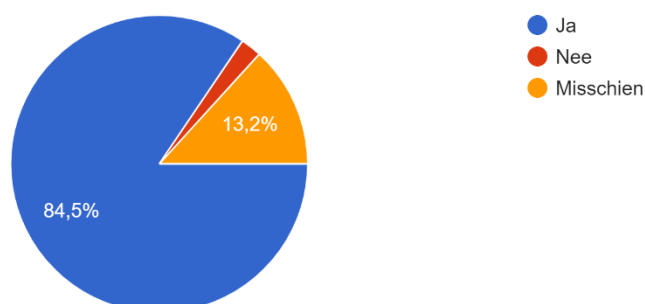
Tabel 35 Alternatieve oorzaken van “aantreffen van een plas urine/ontlasting” volgens respondenten

Oorzaak
Niet zindelijk
Niet op tijd uitgelaten
Ziekte

Figuur 33

Resultaten van de vraag: "Een buurman die komt klagen dat uw hond in uw afwezigheid veel heeft lopen blaffen/janken - Zou u dit koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

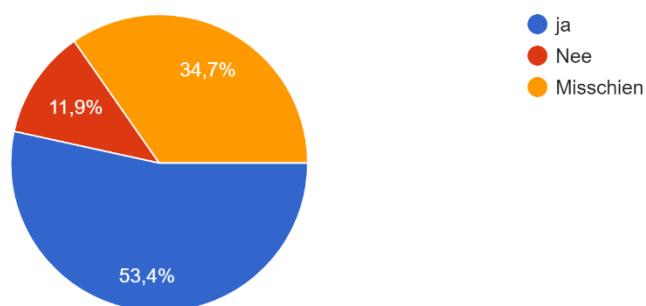
Tabel 36 Alternatieve oorzaken van “blaffen/janken” volgens respondenten

Oorzaak
Waakzaamheid

Figuur 34

Resultaten van de vraag: "Zelfverwonding: uw hond heeft wonden opgelopen in uw afwezigheid die niet te verklaren zijn - Zou u dit koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

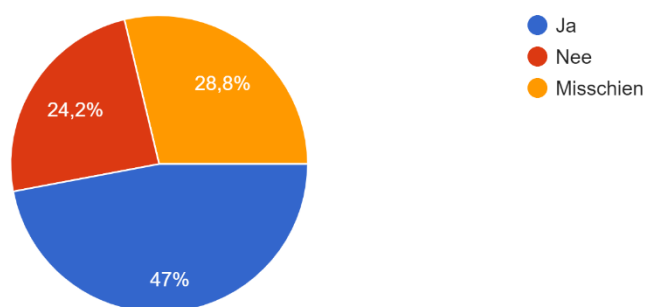
Tabel 37 Alternatieve oorzaken van “zelfverwonding” volgens respondenten

Oorzaak
Ongeluk
Verveling

Figuur 35

Resultaten van de vraag: "Het eten van uw hond is in uw afwezigheid onaangeraakt gebleven - zou u dit koppelen aan verlatingsangst?"

219 antwoorden

Tabel 38 Alternatieve oorzaken van "onaangeraakt eten" volgens respondenten

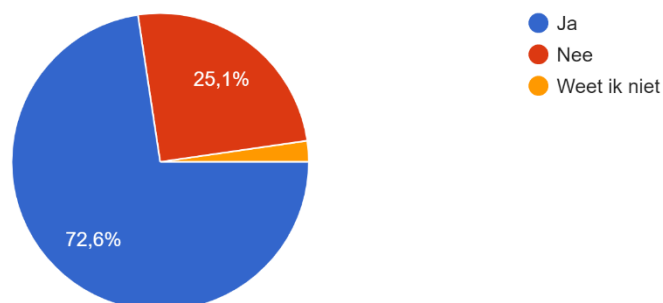
Oorzaak
Geen honger
Ziekte

BIJLAGE VI ENQUÊTE OVERIGE VRAGEN

Figuur 36

Resultaten van de vraag: "Heeft uw eigen hond een van de eerder besproken signalen wel eens vertoond?"

219 antwoorden

Figuur 37

Resultaten van de vraag: "Denkt u, dat u na het invullen van deze enquête meer op de hoogte bent van deze kwestie en hier in de toekomst beter op kan letten?"

214 antwoorden

